

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Rydtér petit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, május 20.

TISZA PROGRAMBESZÉDE.

Arad, május 19

Több mint két óra hosszat, az igazságokat magába szívó lélek áhítával, a megértésnek és megszilárdult hitnek ujjongó kitöréseivel hallgatta ma Arad polgárainak, választóinak nagy tömege Tisza István gróf programbeszédét.

A programbeszéd szónak minden napos értelmű, olesóvá lett fogalma nem illik ehhez a beszédhez. Nem alkalomhoz kötött szavak voltak ezek, a melyek egy választókerület szűk körének vannak szánva; nem egyszerű hűségvallása a képviselőjelöltnek a maga politikájához, a maga pártjához. Még kevésbé fogadkozások, ígérek, a melyek a jövő reményeinek sajkájához vannak kötve. Ez a program: Magyarországnak, a magyar nemzetnek programja. Világítóan, hatalmasan magaslik ki ez a program a pártkeretek fölé: nem egy politikai tábor cselekvésének utirányát, harci sorrendjét jelöli meg, de az állami, gazdasági és társadalmi élet minden mezején, minden tagozatában fölmutatja az igazságot, a tennivalókat, a melyek összesége a jövő boldogulására vezet.

A korteszajból, a választási harcból plasztikusan kiváló, örök értékű politikai tanulmány ez. Történetirő, ha valaha Magyarországnak azt az idejét akarja izről-izre megismerni, amelyben most élünk, nem találhat jobb, becsületesebb forrásmunkát ennél a beszédnél. Mert ahogy ebből Magyarország közállapotai, bajai, tévelygése és helyes törekvései, az országnak és egyes részeinek hivatása, szükségai és kötelességei elébe fog tárulni: abban nem ferdtett és nem kendőzött egy árnyvonalat se a politikai egyoldalúság, vagy elfogódottság. A tárgyilagosságnak nagyobb mestere és fanatikusa nincs az országban Tisza István grófnál s amit ő mond, abban nemcsak a maga meggyőződése irányítja, de a nemzet sorsát évek óta mélyen, a magasabb nézőpontokból vizsgáló, a ritka erejű tudással itélő tapasztalat.

S feladatának, hallgatóságának rendkívüli megbecsülése volt abban, ahogy a törvényhozási és társadalmi feladatoknak mindegyikére kiterjeszkedett. A hadsereg megoldásra váró kérdései, a gazdasági kiegyezés, a bankügy, a nemzetiségi probléma, az államháztartás zavarai, a készfizeté-

sek felvétele, az államvasutak sorsa, a tisztviselői kérdések, a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem problémái, a lelkész fizetések aktualissá vált ügye, a városok segítése, a közigazgatás reformja, az igazságszolgáltatás problémái, a magántisztviselők igényei, a munkásügyi problémák, a választójog kérdése, a házszabályrevízió, a társadalmi tennivalók, mindezek a kérdések élénken, egymásba kapcsolódóan váltották föl Tisza István gróf beszédében egymást, s mindegyiknél az erős logika, az el nem ferdithető valóság, s a rendületlen, izzó hazaszeretet nyitott utat az elmékbe, a szívekbe.

Még Tisza István gróf politikai beszédei közül is a legkiválóbbak, tartalomban és jelentőségben legdagabbak egyike volt az aradi programbeszéd. Részei, súlyos kijelentései bizonyára eleven visszhangra, megvitásra találnak a politikai mezőkön. S a legnagyobb figyelemre, s komoly következményekre az a beszéd számíthat, amelyben Tisza István gróf az Ausztriával való viszonyokról, s az osztrák körök bizonyos állásfoglalásáról tett nyilatkozatot. Amikor kifejtette, hogy Ausztriával gazdasági közösségben kell élnünk, mert ezt ma a monarchia mind a két államának érdeke egyformán kívánja, élesen és erőiesen állást foglalt a mellett, hogy az Ausztriával kötendő kiegyezésben Magyarország összes jogos igényei teljes kielégülést kell, hogy nyerjenek, mert ha ez nem sikerülne, Ausztria kényszeríti Magyarországot a gazdasági különválásra, a mely Magyarországnak is árt, de Ausztriának még többet. Még keményebben és határozottabban tiltakozott az osztrákok azon frivol játék ellen, a melylyel a készfizetések felvételének, mint Magyarország gazdasági nagykorúsága tényezőjének útját állják. Ez az erős, egyenes állásfoglalás eleven cáfolata volt annak a vádnak, mintha Tisza István gróf Ausztriával szemben a föltétlen megalkuvás álláspontján lenne; s az ő ajkáról, az ő egyéniségének súlya mellett ennek az állásfoglalásnak nemcsak feltűnést keltő hatása, de komoly, messzemenő következményei lesznek.

S a nagy beszédben, a mely Arad város népének minden időközön át becses politikai emléke marad, a testvéri érzés melegével csapott meg bennünket az, a melyben a magyar városok hivatásáról szólt s a

mely után Arad városát is érintette, arról a kötelességről szólva, a mely reá hárul, ha „sorsa ezzel a várossal összeköti.” Sokan azt tartják: a kinek erejét, tudását, képességeit az egész ország sorsának, a nagy politikának kérdései veszik igénybe, kötik le, az nem ér rá egy városnak külön ügyeivel, helyi céljaival foglalkozni, a mit talán kicsinek is tart a maga nagyságához. A ki ma Tisza beszédét hallgatta, más-ként kell, hogy gondolkodjék. A mint az aktualis politikának, a nemzeti életnek, a közgazdaságnak nem volt olyan részletkérdése, olyan megbolygatott ügye, a melyre ki ne terjeszkedett volna, s a melylyel egyforma komolysággal és alapossággal ne foglalkozott volna, úgy nem lehet előtte kicsi és jelentéktelen minden olyan vágy, jogos igény, vagy mozgalom, a mely Aradváros fejlődéséhez, jövő nagyságához járul hozzá. Herczeg Ferenc azt mondta Tiszáról, hogy a mikor beszél, annyira megbecsüli hallgatóságát, mintha az csupa Tisza Istvánokból állana. Tisza nem olyan akarattal fog Aradvárosával, annak ügyeivel törődni, mintha az ország városai közül ennek több jogot, kiváltságot követelne, de azért dolgozik ezért a városért, azzal a becsületes föltevessel, hogy a többi városok országgyűlési képviselői is Tisza Istvánok, akik a maguk kerületének érdekeit ép oly lelkiismeretesen és komoly akarattal viszik előre, mint ahogy ő azt a maga városával szemben kötelességnek tartja. S ezért jelent megbecsülhetetlen értéket Arad városára az a néhány szó is, amelyet Tisza István mondott, azt az időt illetően, ha „sorsa Araddal össze fogja kötni.”

Ugy lesz. Ennek a lelkesedéstől túlaradó napnak felejtethetetlen eseményei, a komoly polgároknak, a társadalom színe-javának, óriás tömegének megmozdulása, ünneplésének szinte szokatlan formája s az az óriás méretű, férfias tüntetés, amelyet se megmontani nem lehet, se pedig kicsinybe venni: mindez után már eldöntött ügy az aradi választás sorsa. Talán eddig is az volt. De a mai napnak eseményei, ennek a tündöklő politikai beszédnek hatása után kétszerezsen büszke lesz az az aradi polgár, a ki Tisza István grófra adhatja a szavazatát.

VIRÁGESŐ KÖZÖTT.

Tisza István diadalutja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 19.

Mámorítóan szép ünnepnapja volt ma azoknak a lelkeknek, amelyek még gyönyörködni tudnak a fenséges látványban és élvezni tudják az igazi szépet. Tisza István ma virágözön s a választópolgárok leirhatatlan lelkesedése közepette vonult be az állomástól a Központi Szállóban lévő lakásáig.

Az aradi munkapárt lelkes munkakészsége és a választók rajongása csodás dolgokat művelt.

Az útja sok ezer polgár zászlóerdeje között vezetett el. Az emeletokről urinók virágessóval árasztották el, s távolabb tőle az éretlen gyerkőcök had abcugokkal kísérték.

Ennél nagyobb kitüntetés komoly, tartalmas politikust nem érhet: az intelligens emberek megtapsolják s elárasztják a szeretet ezer jelével, a csöcselékhad pedig megabcugolja.

Tisza István mai diadalutjáról ez a részletes tudósításunk szól:

Előkészületek a fogadtatásra.

A fogadtatásra való előkészületek már délelőtt megváltoztatták az egész város képét. Szinte mindenfelé látszott a várakozás, különösen azon a fellobogózott útvonalon, amelyen a bevonulásnak kellett történnie.

Tizenegy óra után hatalmas néparadat vonult ki a pályaudvar felé. Zsufolásig megtelt lövonatok és autobuszok szállították a piros tollas választókat a pályaudvarra, míg igen sokan gyalogszerrel mentek ki a nagynevű jelölt fogadására.

A pályaudvar perronját a rendőrség elzáratva, oda csak a fogadó bizottság tagjai és az utazó közönség mehetett be. A fogadásra megjelent választók nagy tömege a pályaudvar előtti térségen helyezkedett el. Itt várakoztak a gáji választók küldöttsége, amely valóságos nemzetiszínű zászlóerdővel vonult ki a pályaudvarra.

A rendezőség tagjai szóbaeszkedtek a jóképű vidéki választókkal, akik ugyancsak izadtak a rendkívül melegen sütő napsugárban.

— Hányan jöttek be Gájból? — kérdezik a vezetőjüktől.

— Harminc kocsival jöttünk be Gájból és Ségából, lehetünk vagy kétszázötvenen, — felelte a hatalmas zászlót szorongató polgártárs.

Közben azt szemlélte a tömeg, hogy nincs-e olyan a várakozók között, aki az ünnepélyes fogadtatás nyugodt lefolyását zavarhatná. Persze hamarosan felfedezték a város egyik közismert alakját, akit nem is olyan nehéz volt felismerni, mert éppen nagy teste és különösen hangos beszéde tették őt közismertté. Most ugyan aránylag csendesesen viselkedett, mégis megkérdezték tőle, hogy mit akar ott a fogadtatásnál és felszólították, hogy menjen haza.

A kiváló férfiú mikor látta, hogy itt nem valami szívesen látott vendég méltatlankodva mondta, hogy még ráér elmenni. Hanem azután mégis félrevonult, mikor már tudniillik a detektívek is tessékelték. Elvonult a lovasúti kocsik megállója mögé, ahova a rendőrség a hivatalan tömeget, kofaasszonyokat, facér iparos segédek és tanoncokat szorította.

Közben megjelent a választók között az öreg Maller kucséber egy nagy kosár piros tollas jelvénnel. Az ezrekre menő tömeg a

jelvényeket néhány pillanat alatt széjjel kapkodta.

A munkapárt főemberei hol itt, hol ott bujtak össze, hogy egyet-mást megbeszéljenek. Nesnera Aladár és Pálmai Lajos dr. egy sarokba vonulnak félre és valami fontosnak látszó levelet betűznek. A pályaudvarra érkező Herczeg Ferencet pedig valósággal körül rajongják hívei és ismerősei.

Rendőrk detektívek sűrűnek forognak mindenfelé. Egy rendőr olyan nagy buzgalommal teljesíti hivatalát, hogy még az egyik munkapárti vezérferfit is elszerezné küldeni a térről. Persze hamarosan leintették.

Dél felé Figus Albert kiadta a jelszót, hogy a zászlósok engedjenek szabad helyet az üdvözlésre. A tömeg hamarosan elrendeződött, a zászlósok kordont vontak és az öt-hatezerre felszaporodott tömeg így várta a jelölt megérkezését.

Egyszerre a nyugodtan várakozó tömeg között villámgyorsan terjedt el a hír, hogy Barabás Béla is eljött a fogadtatásra. A hihetetlenül hangzó hírből mindössze annyi volt igaz, hogy Barabás Béla Szegedre utazott és azért jelent meg a pályaudvaron. Sietve ment keresztül a várakozók tömegén, miközben az utasok részéről egy-egy üdvözlés hangzott el, aztán beszállt a Szeged felé induló motorosba.

— Bezzeg nem így volna — mondták sokan — ha itt Barabást várnák és Tisza Istvánt pillantaná meg a tömeg. Majd lenne abcug.

— Hiszen azért vagyunk mi intelligens emberek és azért van odaát sok éretlen alak.

A megérkezés.

Tisza István gróf vonata 12 óra 12 perckor érkezett be a pályaudvarra. A jelölt az utolsó kupében utazott teljesen egyedül. Mikor a kocsik ajtaján kilépett, egetverő éljenzés fogadta a kiváló politikust. Egy pillanatra összezavarodott a lelkesen éljenző tömeg, de aztán sorfalat állottak és Tisza folytonos ovációk között ment ki a pályaudvar előtti térségre, ahol az örömteli ujjongó éljenzés megsokszorozódott. Amint kilépett a térre, az emeleti ablakból virágokat szórtak, amelyeket Tisza mosolyogva vett föl.

Ekkor Neuman Samu szeszgyáros a következő szavakkal üdvözölte Tiszát:

— Kegyelmes uram! Nekem jutott részüln az a kitüntető szerencse, hogy Nagyméltóságodat városunkba érkezésekor a nemzeti munkapárt nevében üdvözölhessem. (Éljenzés) Érzülemem egész bensőségével, amelyet megoszt velem az itt nagy tömegekben egybegyűlt aradi polgárság, üdvözlöm Nagyméltóságodat és áhítatva várjuk azt a pillanatot, amidőn maga az apostoli fogja hirdetni igéit. Ma még csak mint szeretve tisztelt képviselőjelöltünket üdvözölhetem, de erős a hitem és biztos a reményem, hogy rövid két hét után sokkal szorosabb kapocs fogja hozzánk fűzni és mint Aradváros képviselőjét fogom üdvözölhetni, mert hatalmas táborunk mindent el fog követni, hogy azt a zászlót, amelyre kitűztük Nagyméltóságod nevét, diadalra juttassa. Isten hozta közibünk Nagyméltóságodat!

Alig ért véget a beszéd, a tömeg hátsó, gyülekező részéből egy záptojás potyant Tisza elé, de senkit nem ért.

Tisza röviden, néhány szóval felelt az üdvözlésre:

— Tisztelt Uraim! Engedjék meg, hogy itt most csak néhány szóval mondjak azért a megtiszteltetésért, amelyben részesítettek, köszönetet. Örömmel jöttem körükbe, hogy engedjek felhívásuknak és teljesítem polgári kötelességemet. Ajánlom magamat szíves barátságukba!

A bevonulás virágessó között.

Riadó éljenzés fogadta a vezér szavait. Az éljenzés aztán addig amíg a Központi szálloda elé nem ért a menet, nem is szűnt meg. Mint valami óriási, hatalmas hullám zúgott végig az impozáns tömegben a vért forraló, lelket mámorosító diadalmas kiáltás:

— Éljen Tisza István gróf!

Az üdvözlő beszédek elhangzása után a rendezők utat akartak teremteni Tiszának és kíséretének. Ez azonban lehetetlen volt. Az emberek odarohantak Tiszához, körülvették és szinte a fülébe kiáltották:

— Éljen szeretett képviselőjelöltünk!

— Megválasztjuk Tisza István grófot!

— Éljen Tisza Pista!

Tisza pedig sugárzó arccal meglegedetten mosolyogva integetett a kezével és a kalapjával üdvözléseket.

Aztán derűsen mosolyogva odaszólt a körülötte sűrűlő rendezőknek, akik gigászi munkát végeztek, hogy Tisza Istvánnak egy kevés levegőt biztosítsanak.

— Ugyan hagyják uraim, hiszen nem lehet itt sort tartani, régen elfelejtettük mi már a vezényszót.

Nem lehetett tenni semmit. Varjassy Lajos polgármester, Nesnera Aladár és Breda Viktor gróf körülfogták Tisza Istvánt és megindultak. Es utánuk a beláthatatlan lelkesült izzó hangulatu tömeg, amely mint valami hatalmas ár hömpölygött előre, feltartóztatlanul, ellenállhatatlanul. És vége-hossza nem volt az éljenzésnek.

— Éljen Tisza István gróf!

— Setreaska gróf Tisza!

Az Erzsébet-utca torkolatánál két parasztkocsin több suhanc és kofaasszony helyezkedett el, akik folyton kiáltottak, abcugoltak, amíg a rendőrök közéjük nem csaptak és elzavarták őket.

Igy ért a menet az átjáró hidhoz. Itt kedves jelenet játszódott le. A tömegből, mely elepte a hidat, hirtelen előlépett egy fiatal hölgy, Kálmán Gyuláné és csokrot nyújtott át Tiszának, aki mosolyogva köszönte meg a figyelmet.

A Béla-téren is történt egy már komolyabb természetű incidens. Egy zsufolásig telt lövonat nekiment a 9-es számú lovasrendőrnek és a lovával együtt felfordította. A tömegben zavar támadt, a nők elkezdtek sikoltani, azonban nagyobb baj nem történt. A rendőr csakhamar talpraállt és talpraállította a lovát is. Tisza nyugtalanul nézett a zaj felé, de megnyugtatták, hogy nem történt semmi, csak a vásártéren összegyűlt suhanc-hadjajongott.

A menet ezalatt a Boros Béni-tér elejére ért. Az előre megállapított terv szerint itt lekanyarodtak a baloldali árnyékos aszfaltra. Nesnera ismertette a délutáni programját és Tisza érdeklődött, elég nagy-e a nyári színház.

— Legalább 1500 ember fér el benne, de azt hiszem lesznek kétezren is. Ennyi jegyet adtuk ki. Legfeljebb szorongani fognak egy kissé az emberek, mondta Nesnera.

— Most délben lesz-e valami? Érdeklődött Tisza tovább.

— Csak az Erzsébetvárosi gazdák küldöttsége fog tisztelegni Nagyméltóságod előtt.

— Remélem gyorsan végeznék, mert mondhatom szörnyen éhes vagyok. No de a hazáért ezt is megteesszük!

Elöl egy kis láрма támadt. Egy lelkesült polgártárs két könyökkel igyekezett Tisza felé. Vajda István dr. volt, aki egy kicsit „széjjel akart nézni.”

— Nem lehet a sort megbontani, rivaltak rá mindenfelől, mire Vajda dr. mentegetődzve vonult vissza.

Lassan, lassan haladtak előre. Tisza meg is volt elégedve.

— Hiszen egészen jól megy a dolog, szolt oda Varjassynak.

A Fa-utca sarkán Urbán Iván főispán csatlakozott a menethez. Üdvözölte Tiszát és megkérdezte tőle:

— Hogy érzi magát kegyelmes Uram?

— Köszönöm, köszönöm nagyon jól. — felelt mosolyogva Tisza és rámutatott a lelkes éljenző tömegre.

Innen kezdve aztán a főispán kalauzolta az aradi munkapárt jelöltjét. Különösen felhívta Tisza István gróf figyelmét az aradi szép lányokra és asszonyokra, akiknek hő vágyuk, hogy virágosít szórjanak Tisza Istvánra. Bármily súlyos volt a fenyegetés, Tisza nem ijedt meg, pedig valóságos virágzáró hullott az ablakokból Tisza Istvánra. A Laendler-ház erkélyeiről Bittó Ilonka és Löwy Rózsi dobta le virágokat Tiszára, aki kalapjával integetett köszönetet.

A virágdobálás aztán meg se szűnt. A Boros Beni-tér ablakai hájos mosolygó leány és asszonyfejekkel teltek meg, akik lelkesen lobogtatták zsebkendőiket Tisza István és suiteje felé. A Fodor és Reisinger-féle kétemeletes ház erkélyéről pedig egész csokor áradat hullott alá. Fodor Zsigáné, Klári, a leánya és Kovács Terike voltak a merénylők, de Tisza csöppet se vette zokon a dolgot. Egy pillanatra megállt és felköszönt az erkélyre.

Hirtelen egy fekete test emelkedett a levegőbe, csattanás hallatszott — és Tisza meg volt öröktíve! Egy ügyes diák kileste az alkalmas pillanatot és lekapta a társaságot. Tisza nevetve jegyezte meg:

— No elnök ur meg vagyunk öröktíve!

Ekkor már óriásira nőtt meg a tömeg. A járda mindkét oldala és a Kossuth-park fekete lett az emberektől. Mikor a Purgly-házhoz közeledtek, Breda Viktor gróf odaintette magához Daniel Pétert. Valamit sugott a fülébe, hogy mit, azt nem lehetett hallani, tény azonban az, hogy Tisza István gróf egyszerre a levegőben érezte magát. Breda gróf, Daniel Péter és Hacker Mór vállukra vették és úgy vitték vagy harminc lépésnyire. A tömeg zúgó éljenzéssel helyeselt, de Tisza nevetve protestált a légi ut ellen.

— De kedves uraim, tegyenek már le! Mondhatom, nem valami kényelmes ám ez a helyzet.

Ez az érv hatott. Tisza lekerült a földre és itt folytatta útját. A Csanádi-palota előtt megújult a tüntetés Tisza mellett. A nagy palota valamennyi ablaka tele volt emberekkel, de még a háztetőre is került. Hullott a virág és lengtek a keszkenők, Tisza István pedig mélyen meghajolt egy ablak felé, melyből Urbán Ivánné és Heinrich Sándorné intettek üdvözléssel.

Zavargó csöcselék.

A József főherceg-ut jobboldalán a vásártérről jövő füttyölő, éretlen tömeg folyton előre nyomult úgy, hogy a rendőrségségnek és a buzgó rendezőknek nagy erőfeszítéssel sikerült őket féken tartani.

Joó Béla árvaszéki ülnök valóságos emberfeletti munkát fejtett ki és vastag botját nem egyszer kénytelen volt használni a gyerkőc és siheder had ellen.

A Kossuth-szobor környékét — amint már említettük — rengeteg ember lepte el.

Az ablakokból kendőket lobogtattak és

lelkesen éltették Tisza Istvánt. A szobor talpatát a szorultak azok az ellentüntetők, akik a csizmadia műhelyekből szabadultak ki s akiknek a botrányra felszólító éretlen kis hétfői lap az egyetlen szellemi táplálékuk. Ezeket ugyanis a lovasrendőrök nagy erőfeszítéssel se tudtak elzavarni és fűlsiketítő sipolást lármát csaptak. Ekkor valamelyik rendőrtisztnek jó ötlete támadt. Odaszólt az utcalocsoló vízcsapot kezelő munkáshoz:

— Vízet a betyároknak.

A locsoló bőven ontotta magából a vizet, amelytől aztán elmenekült a csöcselék. — De nem kell azt hinni, hogy ettől teljesen elment a kedvük a hecc-mesereknek. A Hungária-kávéház és Matzky-cukrázda előtt az aszfaltra vonultak és éktelen, éretlen ordításokkal zavarták azt az intelligens nagy közönséget, amely gyönyörködni akart a zászlóerdő között haladó menetben. A rendőrök ekkor kivont karddal rohantak a rendbontókra és kardlappal kergették szét őket.

Természetesen a hadonázás hevében olyanok is kaptak kisebb ütlegeket, akik igazán nem érdemelték meg. A rendőrségek ezen a tájon több suhancot lefogtak és a városházára szállították őket. Egy hentessegéddel a bekísérésnél sok baj volt, mert sehogyse akart bemenni.

— En semmit sem csináltam, — mondta s birokra kelt az utcán a rendőrökkel.

— Nem csináltál semmit? Nem? — mondott a rendőr és a legény zsebéből apró kavicsokat szedett elő:

— Hát ez mi?

A fiu ettől fogva nyugodtan követte a rendőröket.

Eget verő éljen közepette jutott a Tisza köré csoportosult tömeg a Központi szállóhoz. A menet a városházánál az ut közepére kanyarodott ki és így Tisza jól láthatta a két oldalt álló házak ablakaiból kendőkkel feléje integető hölgyeket. A központi szálló első emeletéről nagy csomó szegfű hullott Tisza elé; a szeretet kedves virágaiért a jelölt lehajolt a földre és mosolyogva tüzte gomblyukába.

A virágos közé a durvaság és gyáva gondolkodás jele is befurakodott: valaki ugyanis két záptojást dobott le a Fischer Eliz palota második emeletéről.

— Gazember! Gyáva pimasz!

— Le kell huzni a hitványt.

— Menjünk fel és verjük meg!

Ilyen kiáltások voltak hallhatók s a tömeg már-már felkészült, hogy lehuzza a gyáva záptojáshost.

Azt hangoztatták ott, hogy a tojásokat Pap Lajos fogorvos segédjei Wohlmann Emil és Matyók Károly dobta. Wohlmann bejött a szerkesztőségünkbe és a következő kijelentést tette:

— Én Tisza István szavazója vagyok és becsületszavamra mondom, hogy tőlünk senkise dobott tojást. Téved, aki azt állítja, hogy mi dobta azt a két tojást. Talán valaki a háztetőn lehetett és az dobta s így kerültünk mi gyanuba.

Majd a rendőrnemzés fogja megállapítani, hogy Wohlmann védekezése helyes-e.

Megérkezés Tisza lakására.

— A Központi szálló előtt. —

Tizenegy óra után néhány perccel vonul végig a főút lombos fasora alatt az ünnepi öltözött rendőröknek az a csapata, mely a Salacz- és Tabajdi-utcák, továbbá a vármegyeház és Fischer Eliz palota között kordont alakított. Moldován

Ödön rendőrhadnagy parancsnoksága alatt Hoffmann Győző rendőrhadnagy, Vozáb József, Feneschán János segédtisztok elhelyezték a legénységet, a melynek azonban a menet megérkeztéig alig akadt dolga. (Közben Greén Nándor tb. főkapitány és Berec kapitány az állomáshoz vonultak nagy rendőri kirendeltséggel.) A hatalmas négyező teljesen kiürült és a kordon mögött elhelyezkedő tömegek csendben és nyugodtan várták a bevonulást. A kocsiforgalom sem akadt meg és ugyyszólván az utolsó pillanatig akadálytalanul közlekedett lövönat és autobusz.

A főút eme részén emelkedő paloták ablakaiban világos nyári toalettben aradi hölgyek foglaltak helyet. A Központi szálloda bejárat feletti erkélyen várta a menet érkezését Herczeg Ferencné, Kintzig Jánosné társaságában. Az üzletek ajtajait nem zárták be.

A vármegyeház és Fischer Eliz-palota között elhelyezkedett kordon-örség mögött volt a Matzky-cukrázda terasza, melynek minden talpalatnyi helyét elfoglalták. A tömeg, mely itt helyezkedett el — nagyjából hölgyek — lelkesen éljenezte Tiszát, mielőtt a menet csak a távolból feltűnt volna. Azonban a tizenkét óra után munkából jövő néhány fiatal ember a háttérben meghúzódva már eleve füttyöléssel és abugolással próbált rendet bontani. A rendőrség erőyes felszólítására elhallgattak és egyetlen zavaró incidens nélkül telt el az idő a bevonuló tömeg megérkeztéig.

Negyed egyórákor a vasutról telefonjelentést kapott Moldován rendőrhadnagy arról, hogy megérkezett az a különvonat, melylyel Tisza István Gesztről Aradra érkezett. Ekkor kiadta közgeinek a parancsot, hogy a lövönat és autobusz közlekedés beszüntetendő és a közönség elhelyezkedett a járdákon. A forró déli nap elől néhányan az árnyatadó gesztenyefák alá akartak menekülni. A rendőrtisztek udvarias felszólítására visszavonultak és a perzselő nap sugarainak kitéve vártak a lassan előrejutó menetnek.

Disztigvált és elegáns hölgyközönség jelent meg Tisza István lakása előtt, akik maguk voltak a legbuzgóbb rendtartók és rendezők. Ha fel-fel bukkant az uton egy alak, akiről azt hitték, hogy rossz szándék hozta e helyre, figyelmeztették a rendőrtiszteket reá, akik aztán megnyugtatták a hölgyeket.

— Mig Tiszának testi épségére ilyen gárda vigyáz, mint nagyságos asszonyaimék — mondotta Moldován egy csoport fiatal asszonynak, addig biztonságban van Aradon. Mi itt majdnem feleslegesek vagyunk.

Egy órákor ért ide a menet, Greén Nándor főkapitány vezette a menetet és folytonosan intézkedett, hogy a rendőrök az utat szabadon tartsák. Mikor a Központi-szállodához ért, kiadta a rendeletet, hogy a kaputól az ut közepéig a rendezők két sorfalat alkossanak. Megtörténik és minden sorfal elé zászlótartók kerülnek, akik keresztbe fektetett zászlórudakkal biztosítják a falak áttörhetetlenségét.

A diadalmenet végre megérkezik Tisza lakása elé. Percekig tart, míg Tisza hiveinek sűrű tömegéből ki tud bontakozni. Ujra és újra erősödő ovációk, tüntető éljenzések mintegy fogva tartják a sűrű és áttörhetetlennek látszó embertömegben. A zászlóerdő meglevenedik, a zászlótartók meghajtják az ország vezére előtt a trikolt, melyre az ő fényes neve van írva.

Beszéd az erkélyről.

Urbán Iván főispán karján vonult fel Tisza a szálloda első emeletén levő szobáiba, melynek nyitott ablakain át bezugott a folytonos éljenzés és tüntetés.

— Kegyelmes uram, mondotta Varjassy polgármester, az utcán a tüntető nép hallani óhajtja.

— Szívesen, szívesen beszélek ennek a gyönyörű bevonulást rendezett aradi publikumnak.

Es kíséretétől körülvéve az erkélyre lépett, néhány pillanatig alig tudott szóhoz jutni a lelkesedés mámorában uszó tömeg éljenzésétől. Varjassy polgármester intésére a tömeg elcsendesedett és Tisza szólott a következőképpen:

— Tisztelt Uraim! Méltóztassanak megengedni, hogy most csak egész röviden szívem mélyéből mondjak hálát az uraknak azért a megtisztelő fogadtatásért, amelyben engem részesítettek, *olyan szép volt ez a fogadtatás, hogy legmerészebb álmaimat is túlhaladta.* Engedjék meg nekem azt a hitet, hogy az önök rokonszenvét a *közügy becsületes szolgálata által érdemeltem ki magamnak.* Engedjék meg, hogy annak tulajdonítsam az önök jelenlétét, hogy helyes az az irány, amelyet én vallok magaménak és amelyet utolsó lehelletemig becsületesen kívánok szolgálni. Éppen azért engedjék meg, hogy egész bizalommal forduljak önökhöz, hogy ezt a mi közös ügyünket, közös meggyőződésünket, szabad nemzetek önérvényesítő, öntudatos polgáraihoz méltóan szolgáljuk együtt és vezessük diadalra.

Riadó lelkesedéssel fogadták Tisza szavait az utcán állók.

A gazdák küldöttsége.

Tisza ezután visszavonult: kísérete a szálloda nagytermébe sietett, ahol ekkor már egybegyűlt az *erzsébetvárosi gazdák háromszáz tagu küldöttsége*, Varjassy Lajos dr. kamarai titkár vezetésével. Memorandumot voltak átnyújtandók Arad képviselőjelöltjének: arra kéri, hogy a földmivelési kormánytól a családi erdőből százötven holdnyi területnek legelő céljaira való kihasítását támogassa.

Mikor zugó éljenzés és szetreaszka közepette Tisza a terembe lépett, félkörben felálltak a küldöttség tagjai és Varjassy dr. néhány szóval tolmácsolta Tisza előtt a legelő-kérdés megoldásának az egész város tejellátására kiható jelentőségét és kérte, járjon közbe pártolólaga a földmivelésügyi miniszternél a gazdák érdekében.

A következő rendkívül érdekes választ adta a küldöttségnek Tisza:

Tisztelt polgártársaim! Hallottam a kérésüket, melyet alaposan ismerek és *kedves kötelességemnek tartom, hogy most már Arad város minden közügye iránt érdeklődjem.* Tanulmányoztam ezt a nagyfontosságú kérdést és tudom, hogy az előbbi kormány földmivelésügyi minisztere azért utasította el a hozzá juttatott kérelmet, mert a Csallai erdő kitűnő vadászterület. En is szeretek vadászni, bevalom, *de a lelkiismeretem nem vinne rá, hogy egy privát passzióm kedvéért a közérdeket háttérbe helyezzem.* Igérem, hogy elkövetek mindent, a mi tőlem telik a kérelem teljesítésének érdekében. Hiszem, hogy ez a kormány, mely nem beszél ugyan sokat, de a vadászszenvvedélynek sem helyezi mögéje a közönség jogos kívánságait, teljesíteni fogja az erzsébetvárosi gazdák kérését.

Tisza kijelentését viharos tetszésnyilvánítással fogadták a gazdák. A román ajkuaknak Steff Miklós tolmácsolta a beszédet, melyet zsvivó és setreaszka kiáltások jutalmaztak.

A román püspöknél.

Tisza ezután elbucszott választóitól és kíséretével ebédhez ült a Központi télikertjében. Ebéd után Urbán Iván főispán társaságában meglátogatta Pao János román püspököt, aki nál egy fél órát időzött.

A rendbontók.

A rendőrség előre megállapított terv szerint mindenütt kellő erővel jelent meg. Az egész rendőri kirendeltség felett Gréen Nándor főkapitány parancsnokolt és nehéz feladatát úgy é, mint tisztikara, valamint legénysége derekasan és közmegelegedéssel oldotta meg. A rendőrség igen súlyos feladat elé volt állítva.

Ezrekre menő tömeg volt az utcán; tízenkét óra után a műhelyekből kitóduló inas-sereg és éretlen suhancok felakarták használni az alkalmat botránycsinálási kedvének kitöltésére. A rendőrség célul tűzte ki, hogy a turbulens elemeket viaszszorítja anélkül, hogy fegyverét használja. És ez teljes mértékben sikerült. Tizenöt előállítás történt, legtöbbnyire olyan egyének, akik felelősségre vonatva, még azt is tagadni igyekeztek, hogy Aradon voltak a mai nap.

Előállították:

Ottlakan Péter 21 éves lóvasuti kocsist, aki a közuti vasut telepén egy kerítés mögül dobott tojást. A rendőrség előtt azt mondotta, hogy nem ő, hanem a háta mögött álló egy ismeretlen egyén volt a tojásahajtó.

Repp Károly 27 éves szabósegédet. Követ dobott az Andrassy-téren. Tettét tagadja.

Doma György 27 éves csizmadia segédet kődobálás miatt. Azt vallotta, hogy őt csak félreértésből állították elő, mert ő a Kossuthszoborig szépen jött a menettel és zászlót is vitt. A szobornál a zászlót átadta valakinek és ekkor a földre hajolt. A körülötte állók azt hitték követ vesz fel a földről.

Hangra Mihály 23 éves napszámost, aki Gréen főkapitánynyal szállott szembe.

Katona Imre 29 éves kereskedő segédet, kődobálás miatt. Tagadta a dobálást.

Zsida György 19 éves napszámos, aki a Laendler gyár előtt dobált. Azt mondotta, hogy ő csak papirgolyót dobott, melyben idegen tárgy nem volt.

Bayer József 17 éves nyomdász tanulót, aki beismerte, hogy akart követ dobni, de ebben megakadályozták. Nem bujtotta fel senki.

Sztankó János 18 éves kovácssegédet, aki a Béla téren követ dobott a menetbe. Tagadta a dobálást.

Hirschler Dávid 20 éves kereskedő segédet, aki a tömeget izgatta a Béla-téren.

Juhász Péter, 24 éves cipészsegédet, aki a Béla-téren követ dobott. Mind ketten tagadtak.

Egető Imre 19 éves lakatossegédet. Három darab nagy vascsavart dobott. Azt mondotta, hogy nem dobott és a nála talált csavarokról azt állította, hogy rendesen szokott zsebében ilyeneket tartogatni.

Zerna János 16 éves hentesstanulót Gréen főkapitány tettenérte a Központi Szálloda előtt, záptojást dobott és akinél hat darab követ találtak. Tagadta a dobálást. Egy nő adta a kezébe a záptojást, hogy adja át valakinek, akire rámutatott.

Az előállítottakat igazolásuk után szabadon bocsátották.

Előállították és letartóztatták Agya György foglalkozás nélküli napszámost, aki a Kossuthszobor előtt két záptojást akart elhajítani. Mint-hogy lakása nincs, esavargásért letartóztatták.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A magántisztviselők Tisza Istvánnal. Tisza programbeszédének befejeztével Tisza István gróf a Központi szállóba hajtatott, ahol az aradi magántisztviselők küldöttségét fogadta. A küldöttség szónoka Bódy Bódog, a magántisztviselők egyesületének elnöke volt, aki igaz szeretettel üdvözölte Tisza Istvánt s arra kérte őt, legyen szószólójuk a kormánynál, hogy a magántisztviselők nyugdíjbiztosítását mielőbb megvalósítsa. Tisza István gróf röviden válaszolt. Kijelentette, hogy a kérdéssel általánosságban már a programbeszédében foglalkozott s ígéretet tesz a magántisztviselőknek ezt a régi kívánságát szeretettel fogja a kormánynál tolmácsolni.

Választások Aradmegyében.

Junius elsején.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 19.

Aradvármegye központi választmánya ma délelőtt 9 órakor ülést tartott, amelyen az aradmegyei választások előkészületeivel foglalkoztak. A központi választmány, amint jeleztük, a választásokat *Aradmegyében junius hó első napjára tűzte ki* s arra vonatkozólag az összes előkészületeket és intézkedéseket megtette.

A központi választmány ülésén Dálnoki Nagy Lajos alispán elnökölt. Az ülés megnyitása után Schill József főjegyző felolvasta a rendkívüli vármegyei közgyűlés átiratát a királyi meghívó levél meghirdetéséről, továbbá Khuen-Héderváry miniszterelnöknek rendeletét a választások megtartására vonatkozólag. Mindkettőt tudomásul vették s azután kintették a választások határidejét. A választmány az aradmegyei választásokat junius hó első napjára s kezdetét valamennyi kerületben reggel 8 órára tűzte ki.

Azután a választási elnököket, választották meg és megalakították a szavazatszedő küldöttségeket és pedig a következőleg:

Pécskai kerület.

(A választás színhelye: Magyarpécska.)

Választási elnök: Kállay Gyula; választási jegyző: Schill János. Szavazatszedő küldöttségi elnök: Nikolics Döme; jegyző: Jakab Imre. Helyettes elnökök: Szomori István és Gál István; h. jegyzők: Króhn János és Bors Ignác Béla.

Máriaradnai kerület.

(A választás színhelye: M-Radna.)

Választási elnök: Mittler Izidor dr.; választási jegyző: Kovács Béla.

Szav.-szedő küld. elnök: Bódy Bódog; jegyző: Riha Miklós.

Helyettes elnökök: Mairovitz Adolf dr. és Székely Árpád; h. jegyzők: Szikora Béla és Kemény Ferenc.

Világosi kerület.

(A választás színhelye: Pankota.)

Választási elnök: Hanyi Gyula; jegyző: Sehmiedt Antal.

Szav.-szedő küldöttségi elnök: Uray Miklós dr.; jegyző: Eicher Károly.

Helyettes elnökök: Sente Mór és Rosti Benő dr.; h. jegyzők: Donawel János és Krizsán János.

Ujszentannai kerület.

(A választás színhelye: Ujszentanna.)

Választási elnök: Prekupas Illés dr., vál. jz: Akermann Viktor; szav. szedő küld. elnök: Mohár Ödön; jz: Aszter Nándor.

Helyettes elnök: Szabó Béla és Csiky Lukács; h. jegyzők: Weiszburger Sebestyén és Litz József.

Borosjenői kerület.

(A választás színhelye: Borosjenő.)

Választási elnök: Csillag Ignác dr.; vál. jz: Schwiagl Gyula; szav. küldöttségi elnök: Grambug Alajos; jz: Viday Ferenc.

Helyettes elnökök: Vertán Endre és Gál Máttyás; h. jegyzők: Nagy Antal és Kämmer Ádám.

Jószáshelyi kerület.

A választás színhelye: Jószáshely.

Választási elnök: Román István dr., vál. jz: Benkő Dező; szav. szedő küld. elnök: Fekete József dr.; jegyző: Nagy Sándor.

Helyettes elnökök: Dénes Jakab dr. és Ajtay Sándor; h. jegyzők: Gaál Árpád és Bartha János.

A központi választmány ezután megállapította a községek szavazási sorrendjét s meg-

szövegezte a választókhöz intézendő hirdetményt. Végül elhatározta a választmány, hogy a választási előkészületekre való tekintettel május hó 20-tól kezdve minden nap délelőtt 11 órakor ülést tart.

A kettős banket.

Tisza István önmagáról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 19.

Este nyolc órakor vette kezdetét a Tisza István gróf tiszteletére rendezett banket. Jobban mondva a banketek, mert a résztvevők száma oly óriási volt, hogy nem akadt helyiség, amely befogadni képes volt a jelentkezőket. Így is zsúfolásig megtöltötték a Fehér Kereszt és a Központi szálloda teliertjeit az aradi munkapárt szászai. A Fehér Keresztben körülbelül 500-an, a Központban pedig 300-an vettek részt.

A hangulat mindkét helyen olyan izzó és lelkes volt, a minőre talán senki se számíthatott. Egymásután hangzottak el a pohárköszöntők, valamennyi az aradi munkapárt nagynevű jelöltjének érdemeit méltatva. Aki ma este látta ezt a lelkesedéstől mámorostömeget, mely Tiszát valóságos rajongással ünnepelte, abban a biztos meggyőződésben távozott el, hogy pár nap múlva ugyanilyen lelkesedéssel Tisza István grófot mint Aradváros képviselőjét fogják ünnepelni.

A banketek lefolyásáról a következő tudósítást adjuk:

Az első banket.

Nyolc óra után néhány perccel érkezett meg Tisza István a Fehér Keresztbe. Harsány éljenzéssel fogadták és Tisza helyet foglalt a terem végén elhelyezett hosszú asztal mellett, körülötte a következők ültek:

Urban Iván, Dálnoki Nagy Lajos, Tolnay Lajos üzletvezető, Varjassy Lajos, Herczeg Ferenc, Fábian László, Breda Viktor gróf, Sándor János, Halmay Andor, Szél Ernő, Sztankovics Miklós, Boros Vida, Herzel Bernát, Stauber József, Burián János, Neuman Samu, Andrányi Károly báró, Bohus László báró, Szathmáry Gynla, Kintzig János, Róka József, Szokolczay Lajos, Fényes Dezső, Ábray Lajos, Domány József, Tagányi Sándor dr., Fábian Lajos, Sárközy Aurél nyug. főispán, Fábry Sándor, Solymossy Lajos báró, Nesnera Aladár.

A második fogás után szólásra emelkedett Breda Viktor gróf és az aradi nemzeti munkapárt nevében lelkes szavakkal köszöntötte fel Tisza István grófot. Felhívta a választókat, hogy ne csak a választásig, de azután is igaz és benső szeretettel ragaszkodjanak vezérükhöz.

Hatalmas éljenzés hangzott fel. Mikor a zaj elült, ifj. Czeiler István állott fel és Khuen-Héderváry gróf miniszterelnökre üritette poharát.

Fényes Dezső tartalmas, magas színvonalú beszédben ismertette a vendégekkel Arad ipari fejlettségét. Tisza Istvánt, mint az igazi termelő munka bajnokát üdvözli.

Percekig tartó éljenzés és taps között emelkedett szólásra Tisza István gróf, hogy köszönetet mondjon az elhangzott üdvözlésekért. Az óriási teremben egyszerre elállott a zaj, amidőn a vezér beszélni kezdett:

— Tisztelt Uraim! Olyan tapintatlan és illetlen módon éltem ma vissza az urak türelmével, (Éljen, éljen!) hogy azt hiszem, minden különösebb indoklás nélkül számíthatok az önök közhelyeslésére, ha most igen rövid lesznek. Tisztelt uraim! Nagyon fiatal ember voltam, mikor először érintkezésbe kerültem Arad vidékének társadalmával és örömmel kerültem baráti viszonyba olyanokkal, akikben igaz, mű-

velt magyar embereket és kitűnő gazdákat tanultam ismerni, szeretni és becsülni. Néhány évvel rá egy fontos közgazdasági vállalatnak alapítása, a Weitzer waggongyár hozott érintkezésbe Aradváros közönségének iparral foglalkozó részével és városi elemével. És akkor ott újból egy kiválóan művelt társadalmat találtam, mely nagyszabású gazdasági kérdésekkel a modern kor színvonalán foglalkozott és találtam azt az örömdetes jelenséget, hogy azok, akik a mezőgazdaság és ipar terén működnek, a vidék és város társadalmi vezetői testvérei, jó viszonyban egymással egybeforrva egy szerves, élő egészet képezve együtt működnek ennek a városnak és ennek a vidéknek boldogulásán, felvirágzásán. Uraim, ha valahol nem volt frázis az ipari és mezőgazdasági tényezőknek egybeolvadása, úgy Aradváros és társadalmá vitte azt be a gyakorlatba. És ha valahol a gyakorlatban találhatott az ember egységes magyar társadalmat, mely az együtt gondolkodás és együttérzés szálaival és ebből kifolyólag a kölcsönös rokonszenv és barátság szálaival fűzi össze a város és vidék társadalmát, úgy ennek ismét Arad adta lélekemelő példáját. Ez már maga is oly momentum volt, mely becsessé, drágává és követendő példává tette én előttem Arad városát és társadalmát és igaz benső öröm tölti el lelkemet, hogy most közelebbi érintkezésbe és ha az Uristen úgy akarja, tartósabb érintkezésbe kerülök Arad városával. Aradváros polgárságára üritem poharamat.

(Herczeg tószta.)

A beszéd után az egész terem felemelkedett és percekig ünnepelték Tiszát.

Ezután Herczeg Ferenc emelkedett szólásra. Ezeket mondta: Mélyen tisztelt uraim! Ebben az országban mostanában egy igen különös és pompás dolgot látok. Egy pompás dolgot, amelyről apáink álmodni se mertek volna: a kormánypárt lelkesedik. Ezt az élvezetet, hogy vannak férfaink és vannak elveink, amiért lelkesedni tudunk, mi soká nem ismertük. Ebbe az élvezetbe azonban belevegyül a haragnak egy neme is, az a harag, amelyet a bolygó király, Odysseus, érezett, aki mikor hazaérkezett azt látta, hogy palotája tele van dözsölő lármás kérékkel, akik mind az ő feleségét akarják elvenni. Ez a fjedelmi harag, amelylyel Odysseus megtisztította a maga fejedelmi házát a hanyag lármázóktól, ez nem a rombolás, hanem az építés haraga volt. Én erre a haragra és annak szítóira, különösen aradi szítóira üritem poharamat.

Én most abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy mintegy szomszédja vagyok Arad városának és napról-napra nagyobb lelkesedéssel látom azt a munkát, amelyet a nemzeti munkapárt végez. Poharamat emelem ennek a pártnak intézőségére és elsősorban ennek elnökére, Nesnera Aladár.

Ezután Breda Viktor gróf mondott kedves pohárköszöntőt Herczeg Ferencre.

A második lakoma.

Fél tíz felé Tisza felemelkedett helyéről, hogy eleget tegyen a Központi szállóban összegyűlt választók óhajának és megjelenjen körülben is. Az egész asztaltársaság vele tartott és körülbelül százan mentek vele, folytonosan éljenzve a munkapártot és annak vezérét. Néhány perc múlva megérkeztek a Központba és a teremből kihallatszó riadó éljenzés tudatta a járó-kelőkkel, hogy Tisza István ünnepzése kezdetét vette.

Alig helyezkedtek el, felállott Tolnai János dr. és gyönyörű, magasan szárnyaló beszédben köszöntötte fel Tiszát, a modern Magyarország megteremtőjét.

Krenner Zoltán dr. komoly érvekkel ostromozta a koalíciós korszak bűneit és a Khuen-kormányban egy szebb, boldogabb jövő megteremtőjét látja.

Kintzig János, az aradi munkapárt társelnöke lendületes szavakkal dicsőítette a magyar nemzet legnagyobb fiát, Tisza István grófot. Nem vagyunk mindnyájan feltétlenül munkapártiak, de mindnyájan Tiszát valljuk vezérünknek, mondta és tomboló éljenzés helyeselte ezt a kijelentést.

(A vasutasokról.)

Vajda János a vasutasok lelkes csatlakozását jelentette be a nemzeti munkapárthoz. Sztankovits Miklós üzletvezető pedig hevesen kikelt az ellen a ráfogás ellen, hogy ő a vasutasokat erőszakkal csábítaná Tisza zászlója alá.

— Mondtam-e csak egynek is közületek, hogy ide jöjjön és ime itt látom az én kedves gyermekeimet, akik önszántukból, az igaz ügy iránti lelkesedésből csatlakoztak Tiszához. Tolnay Lajosra, a vasutasok nagyapjára üriti poharát.

Tolnay szíves szavakkal köszönte meg öreg barátjának üdvözlését és kitartásra buzdította a vasutasokat.

(Tisza — önmagáról.)

Általános figyelem között emelkedett szólásra Tisza és a következő beszédet mondotta:

— Tisztelt Uraim! Bocsássanak meg kérem, hogy szokásom ellenére ezuttal legalább néhány pillanatig saját magamról beszéljek. De nem tehetek róla, a bizalomnak, a megtisztelő ragaszkodásnak és rokonszenvnek minden oldalról megnyilvánuló jelenségei, amelyek igazán elemi erővel szakadnak rám, késztetnek erre. Tisztelt Uraim! Tudom én azt nagyon jól, hogy divat rólam azt tartani, hogy én közönyös vagyok, embertársaim rólam táplált véleményei felől. Az egyik az, hogy én igen sokszor tudatosan megyek meggyőződés- és lelkiismeretem parancsára, haladva oly uton, amelyről tudom, hogy nem divatos jelszavak és népszerű áramlatok útja, s ilyenkor zugolódás nélkül tudom elviselni azt a tényt, hogy polgártársaim nem részesítik helyeslésben álláspontomat. Ez az egyik körülmény, amely megmagyarázza a dolgot.

A másik az, hogy én polgártársaim tettségét, helyeslését sohase kerestem az ígéretés, a hízélgés vagy izgatás nemtelen útjain. Ha nekem ez az álláspontom, ezt ne közönyösségnek méltóztassanak tekinteni, hanem annak, hogy én megbecsülöm polgártársaimat. Mert engedjenek meg, nekem az nagyon régi meggyőződésem, hogy az, aki a maga népszerűségét a jelszavak, az ámitás vagy a hízélgés fegyvereivel igyekszik megszerezni, az nem megbecsüli, hanem a lelke mélyéből lekicsinyli és megveti polgártársait. Én a magam részéről nemcsak saját magamnak tartozom azzal, hogy ily eszközökhöz ne folyamodjak, de tartozom polgártársaimnak is, akiket becsülök annyira, hogy csak azon rokonszenvüket és bizalmukat kívánom megszerezni, amelyekhez becsületes eszközökkel, igaz uton jutok. Uraim! Ha én azon az uton haladok, nem vesztettem el önbizalmamat s az igaz ügy végleges győzelmében bíztam még akkor is, amikor elemi erővel csaptak felettem össze az ellentétes szenvedélyek és áramlatok hullámai. Ezt annak méltóztassanak tulajdonítani, hogy egy oly férfiutól, akinek neve most is felhangzik s akiről szintén nem szoktam soha beszélni, de a kit senki sem ismert és szeretett jobban én nálam, hogy egy ily férfi-

tól örökölttem a magyar nemzet hagyományos politikai józan eszébe vetett hitet. Uraim! Ez az ember, akiről szintén olyan sajátságos félreértéssel szokták volt hangsúlyozni, hogy érzéknélküli, rideg, lelkesültség és idealizmus nélküli férfi, mert nem szavaiban, de tetteiben volt idealista.

Ennek a férfinak lelke mélyében ott élt az a nagy idealizmus, hogy a magyar nemzetet a legsötétebb veszélyek pillanataiban a maga hagyományos, józan, hazafiúi belátása nem fogja cserbenhagyni és az országot a legreménytelenebbnek látszó helyzetből is ki fogja menteni. S ha én oly pillanatban, amikor csakugyan nagyon kevés reményt merithetett a helyzetet vizsgáló emberi elme, nem csüggedtem el, azt elsősorban annak tulajdonítom, hogy ezt az idealizmust oly valakitől tanultam, akit méltán fogadhattam mesteremnek minden becsületes, igaz törekvéseimben.

Megvalloim azonban azt: hogy ily hamaráljon be a fordulat, nem hittem, s amidőn kezdtem is észrevenni az ország közhangulatának megváltozását, akkor is azt gondoltam, hogy még hosszú ideig tartó várakozásra lesz szükség, mert végzetes hiba lenne idő előtt felvenni a harcot s félsikerért a teljes sikert megkockáztatni. Ez volt az oka annak, hogy annak idején az ügyek vitelére nem vállalkoztam.

Mások azonban nagyobb bizalommal voltak eltelve, vérmesebben ítéltek meg a helyzetet, akadtak bátor magyar emberek, akik elvállalták a kezdeményezésért a felelősséget. S amikor akadt, aki vállalkozik erre a küzdelemre, én is teljes szívvel-lelélekkel belevetettem magamat ebbe a harcba. Most áll a harc, s minden becsületes embernek vállvetve kell küzdeni a diadalért. De bele mentem ebbe a harcba haladék nélkül azért is, mert ahhoz a férfiuhoz, aki a zászlót kezébe vette, évek hosszú során át nemcsak személyes nagyrabecsülés és barátság, de a teljes politikai szolidaritás és bizalom érzülete is fűzött. Azt hiszem uraim, sehol a kerek világon elő nem fordulhatna az, hogy valakit hazafiatlannak tartsanak, aki egész életét a magyar nemzeti ügy szolgálatában töltötte, még pedig oly exponált ponton, ahol magára vonta az ottani szenvedélyek elementáris kitörését, mert a magyar állami eszmének mindenkor törhetetlen híve volt. Csak nálunk történhet meg, hogy egy ilyen embert, akinek a magyar nemzeti politika terén ekkora érdemei vannak, hazaárulónak bélyegezzenek. Én ismerem vezérünket, a miniszterelnököt s minden viszonyok között az igaz férfit, a derék, önzetlen, becsületes hazafit tanultam benne ismerni és szeretni. Az ő diadalára üritem poharamat.

A Központi-szállóban tartott banketen a vasutasok nagy számban jelentek meg s lelkesen ünnepelték Tolnay Lajost, a Vasutas szövetség elnökét, Sztankovics Miklós üzletvezetőt és Fetter Géza h. üzletvezetőt, valamint az összes nagyobbbrangu hivatalnokokat.

A felszolgált ételek mindkét helyen valóban pompások voltak és azok úgy Braun Gusztáv, mint Rónai János konyháját dicsérik.

GYÁSZROVAT.

Halálozások. Walkó Károlyné született Komlóssy Mária tegnap 73 éves korában meghalt Aradon. 20-án temetik.

Horváth Henrik nyug. főgimnáziumi tanár 70 éves korában Aradon elhunyt.

TISZA ISTVÁN GRÓF PROGRAMBESZÉDE.

Elmondta Aradon, 1910. május 19-én.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 19.

Csütörtökön délután óriási, lelkes közönség jelenlétében mondta el Tisza István gróf programbeszédét a nyári szinkörben. A beszéd nagy horderejét, óriási jelentőségét lapunk vezetőhelyén méltatjuk. A beszéd meghallgatására a szinkör szorongásig megtelt. A pódiumon Arad legelőkelőbb vezető férfiai gyülekeztek, akiknek soraiban vidékről idesereglett notabilitásokat is láttunk. Ott voltak többek között Urbán Iván aradi főispán, Joanovics Sándor temesmegyei főispán, Sárközy Aurél, Almásy László, Sándor János, Kiss Ernő, Reiner János, az országos munkapárt titkára, Zselénszky Róbert, Solymossy Lajos báró, Medve Zoltán főispán, Bohus Lajos báró, Andrányi Károly báró, Fábián László ny. főispán, Herczeg Ferenc, Tolnay Lajos, a vasutas szövetség elnöke, Wittmann János, Nesnera Aladár, Neuman Adolf, Mülek Lajos, Ottenberg Tivadar stb. stb.

Kintzig János társelnök fölkérte Neuman Adolfot, hogy a kerületi társelnökökkel együtt hívja meg Tiszát programbeszéde elmondására.

Percekig tartó éljenzés fogadta Tiszát, aki a színpad legelején levő kis asztalhoz ment és a kezében levő virágokat odahelyezve, 5 óra 5 perckor megkezdte két és fél óra hosszúságú beszédét.

A mandátum.

Tisztelt Uraim! Én úgy érzem, hogy tulajdonképpen akkor, amikor szíves felhívásuknak eleget téve megjelenek körükben, hogy politikai álláspontomnak kifejezést adjak, tulajdonképpen három szóra szorítkozhatom. Mert hiszen a mai politikai helyzetben, mikor a nemzet közviszonyai zsák utóba jutottak, tökéletesen elégnék tartanám, ha egyszerűen azt mondanám: én azt kívánom, hogy éljen a nemzet tovább. (Tetszés.) Én azt kívánom, hogy legyen vége ennek a tettetésnek, ennek a tehetetlen vergődésnek, amelybe jutottunk, hogy állítsuk helyre az alkotmányos rendet, a törvények uralmát, adjuk vissza a nemzetnek a maga elvesztett akció képességét. (Helyeslés.)

Hiszen Uraim az égető feladat, az első feladat ez. És mint választó polgára ez országnak, én habozás nélkül annak az egyének és annak a pártnak a támogatására sietnék, amelyik egyszerűen azt mondja: én nem akarok semmi egyebet, mint helyreállítani a rendet, visszaadni a nemzetnek akcióképességét. (Helyeslés.)

De hát Uraim érzem a kötelességet, hogy ezen az első, habár döntő fontosságú feladaton túl is bizonyos látkört nyissak azon tisztelt polgártársaim előtt politikai felfogásomról, akiknek bizalmát kérem, akikhez azzal a kéréssel

fordulok, hogy a képviselőválasztások alkalmával ajándékozzanak meg szavazatukkal és adják kezembe a mandátumot. (Halljuk. Halljuk.)

A hatvanhetes politika.

Ha ennek folytán további politikai fejtegetésekbe bocsátkozom, minekelőtt egy dologra kérem szíves engedelmeiket. Arra kérem önöket, mentsenek fel engem az alól a felesleges feladat alól, hogy a 67-ik kiegyezés fenntartásáról és védelméről beszéljek. Még eddig valahányszor alkalmam nyílt ez ország közéletében részt véve választópolgártársaim elébe állani, nyilatkozataimat azzal kezdtem, hogy igyekeztem megmagyarázni azt, hogy a 67-iki kiegyezés legbiztosabb alapja a magyar nemzet fejlődésének, erősbödésének, felvirágzásának és valódi függetlenségének. (Ugy van.) És igyekeztem megcáfolni azokat érveket, amelyekkel az ellenkező nézet törekedett a maga számára megnyerni a közvéleményt. Engedjék meg most, hogy erről a kérdésről, mint talán örökre, de mindenestre a mai viszonyok között teljesen és véglegesen elintéztett kérdéssel ne beszéljek. (Helyeslés.) Ma már egyszerű szemfényvesztés az, ha bárki azt akarja polgártársaival elhitetni, hogy ő nem 67-es. Ma az összes politikai pártok tényleg, de factó 67-es alapon állanak. (Ugy van.) Az összes politikai pártoknak minden programpontja, amelyről ma szó van, az 1867. XII. t.-c. keretén belül valósíthatók meg. A koalíciós kormányban uralomra jutott magyar pártoknak és magyar vezérférfiaknak maguktartása a kormánylétük alatt is — és tartozom nekik ezzel az elégtétellel — a kormányról lelépésük után is oly fényes bizonyíték amellel, hogy az adott körülmények között a magyar nemzet a maga érdekeit jobban és teljesebben meg nem védheti semmi más alapon, mint 67-iki kiegyezés alapján, hogy valóban felesleges erre a kérdésre egyetlen szót is vesztegetnem. (Élénk helyeslés.)

Tisztelt Uraim! A 67-iki kiegyezés adja meg a biztos alapot e nemzetnek arra, hogy élvezetába lépjen összes alkotmányos jogainak, hogy saját belátása szerint fejleszthesse ki saját nemzeti egyéniségét, hogy érvényesíthesse magát, hogy megvédhesse érdekeit, és hogy nem csak az ország határain belül, de a világ politikában is pozíciót foglalhasson el és a mire Mátyás király óta nem volt példa, döntő fontossággal bír, mindenki által számba vett faktora lehessen az európai külpolitikának. (Igaz ugy van.)

Béke a Balkán államokkal.

A külpolitikai kérdésekre nézve, ami a végeleket illeti, nincs véleménykülönbség komoly magyar politikai faktorok között. Mindnyájan egyetértünk abban, hogy ez a monarchia a külpolitikában a béke és a statuskvó alapelveit kell hogy szolgálja, hogy hódító célja, nagyravágyó célja a monarchiának nincs és hogy a maga történelmi hivatását, a maga jogos ambícióját, a maga létjogosultságának erkölcsi forrását abban kell keresnie, hogy Európának ezen az exponált részén, amint a maga függetlenségét megvédi, egyúttal védbástyája, biztos támasza és szövetségese legyen a kö-

rülte lakó kis népek szabad tovább fejlődésének is. (Ugy van.) Bizonyos nemzeti büszkeségtől elteltlen konstatálhatjuk azt, hogy ezt a gondolatot magyar államférfiak vitték bele az Európai politikába. Hiszen a rég multidőkben a keleti politika versengő nagyhatalmak mérkőzéséből állott. Igaz, a régi Ausztria is bizonyos konzervatív politikát követett huzamosabb időn keresztül a kelet felé, de követte azt egyszer azért, hogy a maga hódító, terjeszkedő ambícióját fenntarthassa nyugat felé, hogy tehát keletről fedezett határokkal bírjon, de más felől ez a konzervativizmusa, ez a béke szeretete nem az ott lakó népek iránti rokonszenven, hanem ellenkezőleg az ottani törökuralom, törökelnomás merev fenntartásában lelta a maga rugóját és kifejezését. Magyar férfiak vitték bele a keleti politikába azt az alap eszmét, hogy nekünk nem szabad az ottani népek elnyomásában segédkeznünk, nem szabad függetlenségi irányzatuknak útját állanunk, hanem igaz rokonszenven, barátsággal kell elősegítenünk az ő békés fejlődésüket. De, hogy ennek valóban az ő autonóm békés fejlődésüknek kell lennie, nekünk útját kell állanunk minden olyan nagyravágyó törekvésnek, amely a humanizmus, a kereszténység jelszava alatt, az ott lakó népek felszabadításának jelszava alatt voltaképp egyes nagy hatalmak hódító ambícióját szolgálja. — Magyar államférfiak érelték meg ezt a politikát, ők érelték meg először azért, mert ezen a földrészen a szabadságnak, a felvilágosodásnak, a haladásnak ügye legerősebben a magyar nemzeti jellemmel, a magyar nemzet egyéniségével van összefüggésben, de ők érelték meg másfelől azért, mert a magyar nemzet érdeke ép oly kevésbé engedte meg a terjeszkedést ebben az irányban, azt, hogy mi megterheljük ott magunkat oly tartományokkal, amelyek csak a belső egyensúlyt ingathatnák meg ebben a monarchiában, mint a hogy nem engedhette meg azt, hogy mi ott a törökuralom merev segítése folytán magunkra uszítsunk, ellenségesünkkel tegyük az ottan lakó szabadságra vágyó népet, de harmadszor legkevésbé engedhette meg azt, hogy ott szabad teret engedjünk más nagyhatalmak hódító politikája számára. Ez magyar politika minden ízében, minden gyökerében és ennek meg kellett volna teremnie azt a gyümölcsöt, hogy ott azon az egész földrészen ezeknek a népeknek minden igaz szimpátiája mi felénk forduljon és meg kellett volna teremnie azt a gyümölcsöt is, hogy ott csakugyan biztos szövetségeseket találjunk, akik bennünk keresik a támaszt, mert tudják, hogy a mi érdekeink azonosak az övéikkel, tudják, hogy mi az ő függetlenségüket saját jól felfogott érdekünkben is igyekeznünk előmozdítani, de egyúttal tudják azt is, hogy elég erősek vagyunk nekik veszély esetén támaszt nyújtani minden más ellenséggel szemben. És hogy ez ma még nincs így, az talán sok tekintetben belső szükségesség kifolyása is. Mert hiszen nem tagadom, hogy a helyzetnek igen nagy nehézségei vannak azért, hogy a mi szomszédainknak, azoknak, akiknek bennünk kell a legbiztosabb támaszt keresniök, fajrokonaink itt laknak közöttünk, idebenn lakó rokonaikban támadhatnak fel oly aspirációk, amelyeknek mi a magyar nemzeti állam álláspontján teljes lehetetlenség, hogy egy jöttát is valaha engedjünk és csak hosszabb idő következtével munkája érlelheti meg azt a tisztultabb felfogást, a hazában lakó nemzetiségekben azt a tudatot, hogy az ő helyes fajpolitikájuk nem az, hogy itt szétromboló tendenciákat kövessenek, centrifugális erőt képviseljenek, amely gyengíti a monarchiát és a monarchián belül a magyar nemzetet, hanem hogy ellenkezőleg

ők saját fajrokonaink külön államiségát, függetlenségét akkor szolgálják igazán, ha itt benn, az ország területén belül hű polgártársai, hű testvérei a magyar nemzetnek, hű polgárai a magyar államnak és igyekeznek erősíteni a magyar állam belső egységét, politikai súlyát abban a tudatban, hogy ez az egység és ez a súly a világtörténelem mérlegében mindig az ő javukra fog a serpenyőbe hullani. (Igaz, úgy van.)

Annak, hogy a helyzetnek meglegyenek az öröndetes konzekvenciái a mi nemzetközi pozíciónk, a mi biztonságunkra nézve, előfeltétele az is, hogy megérleljék az egész világban az a tudat, hogy mi nem csak jót akarunk a balkán népekkel, de ki is tudjuk vinni akaratunkat, keresztül is tudjuk vinni a mi politikánkat, van elég erőnk, hogy megálljuk helyünket, megvédjük érdekeinket, érvényesítsük politikánkat és megvédjük szövetségeseinket minden, bárholonnan jövő támadással szemben. (Élénk helyeslés.)

Van egy szerencsétlen nizu, tisztelt uraim, amely a balkán államcsókák rokonszenvét és szövetségét gazdasági borraivalókkal akarja megvásárolni. Én mindig ellene voltam és ma is ellene vagyok ennek a politikának. Nem azért, mintha én be nem látnám, hogy sokszor lehetnek egy nemzetnek politikai céljai, amelyekért szabad, sőt kell is gazdasági áldozatokat hozni, nem azért, mint hogyha én egy nemzetnek életét rideg materialisztikus szempontból fogom fel, hanem azért, mert ezt a legcéltvesztettebb politikának tartom. Azt a gazdasági borraivalót zsebre fogják vágni az illető nemzetek, talán meg is fogják köszönni, de akkor azután, ha a veszély perce beáll, mikor szövetségükre szükségünk volna, mikor a döntő események küszöbére sodortatunk, akkor azután nem az fogja őket irányítani, hogy kapta-e tőlünk a multban gazdasági kedvezményeket, vagy sem, hanem biznak-e az erőükben, vagy sem. *Tehát erőseknek kell lennünk tisztelt uram.* (Igaz, úgy van.) És én nem zárózom el az elől, hogy igenis, gazdasági előzékenységgel jutalmazhatunk tett szolgálókat, vagy gazdasági előzékenység megtagadásával megtorolhatjuk, ahol a kellő korrekt, barátságos állásponttal és viselkedéssel nem találkozunk.

De a legrészletesebb dolognak tartom ezeknek az államoknak a jóakarátát gazdasági kedvezményekkel megvásárolni. Nem szabad semmi kétséget fennforogni hagyni, hogy mi megakarjuk őket védeni és meg is tudjuk őket védeni. (Élénk helyeslés.)

Béke a közös hadsereggel.

Ebből a szempontból tartom szerencsétlenségnek, hogy a hadsereg kérdésében annyi surlódási pont van, amely az egyenlenségnek látszatát kelti a magyar nemzet és a hadsereg és nagyon természetes, hogy a hadsereg érdekét annyira szíven viselő dinasztia között. Azért tartom én olyan életbevágó fontos kérdésnek azt, hogy a hadsereg kérdésében kidomborítsák a nemzetnek és királynak teljes egyetértése, kidomborítsák, hogy a hadsereg teljes harképessége ebben az egész monarchiában nekünk a legnagyobb érdekünk. Ezért kell nekünk kézbe vennünk azokat a katonai reformokat, amelyek a hadseregnek is jól felfogott érdekében vannak, de amellet a magyar nemzethek is jogosult kívánságait képezik. Hogy ezeket a kérdéseket meg lehet oldani király és nemzet teljesen összhangzó egységes akaratával, arra eléggé példa mindaz, ami a szabadelvűpárt kormányzatának utolsó pár esztendeje alatt történt. Ha a magyar ezredeket teljesen magyar tisztekkel lát-

hatjuk el, akkor meg lesz a belső összhang a magyar társadalom és a magyar hadsereg tisztikara között. (Élénk helyeslés.)

A kiegyezésről.

— Támadás Ausztria ellen. —

Másik nagy csoportja a kérdéseknek, amelyeket a kiegyezés alapján, de Ausztriával együtt kell megoldanunk, a közgazdasági kérdések. Elemi igazság ezekenél, hogy csakis a közgazdasági haszon szempontjából lehet elbírálni. Ebből a szempontból a közös vámterületet előnyösebbnek látom, mint az önálló vámterületet, mert a magyar mezőgazdaságnak életbevágó kérdése, hogy legyen egy oly fogyasztási terület, ahová vámmentesen juthat be és így lényegesen magasabb árakat érhet el, mint hogyha a világpiacra egyenlő kilátások mellett kellene többi versenytársával megküzdenie. A magyar mezőgazdaság nem mondhat le erről az előnyről, ha csak nem akarja nagy megrázkódtatásoknak kitenni magát. Lehet, hogy negyven-ötven esztendő múlva a nemzet kiheverí ezt a megrázkódtatást, de addigra elpusztul a magyar nemzetnek legértékesebb fenntartó eleme, pedig az első kérdés az a nemzeti politika szempontjából, hogy ez a föld kinek a kezében van. *Botor dolog azt binni, hogy Magyarországon ipart csinálhatunk úgy, hogy válságba döntjük a mezőgazdaságot.* Ha valahol, itt teljesen érvényesül a két szempont közötti teljes összhang, teljes érdekesség. De a külön vámterület még nagyobb romlásba döntené Ausztriát, mert a magyar mezőgazdaság kiheverné ezt a krízist, Ausztria azonban örökre elveszítene azt a pozíciót, amelyet ma elfoglal és épen ez a kellő erkölcsi erő arra, hogy az Ausztriával való tárgyalásokban szilárdan ragaszkodjunk Magyarországra minden jogos érdekének fentartásához. A második szempont az, hogy lehetőleg tért nyissunk a magyar ipar fejlesztésének. Ujabbán örömmel látom, hogy ezt a kérdést igyekeznek ellenfeleink is kiemelni a pártpolitika vitatott kérdései közül. Ezen az uton remélem, hogy sikerül egy közmegegyezésre szolgáló megoldásban találkozunk. A bankkérdés, ha kihámozzuk a politikai jelszavakból és tisztán gazdasági szempontból nézzük, egész világosan áll előttünk. Egyetlen komoly közgazdasági argumentumot sem tudtak felhozni a különböző bank mellett senki sem tudta meggyengíteni sem annak az állításnak az igazságát, hogy a különböző bank megdrágítja a kamatlatát. Természetes azonban, hogy sem a közös vámterületbe, sem a közös bankba nem megyünk bele, csak úgy, ha minden tekintetben sikerül Magyarországra jogos érdekeit és kívánságait biztosítani és ehhez hozzá kell tennem még azt is, ideje már, hogy vége szakadjon Ausztria részéről annak a frivol játéknak, amelyet a készletek felvétele körül űznek. A mi közgazdasági fejlődésünk már régen elérte azt a nagykorúsági fokot, hogy a készleteket felvehessük. (Élénk helyeslés.) Hitelviszonyainknak illetően szabályozása után igyekeznünk kell megtalálni az erőforrásokat arra az építő politikára, amelyik minden téren munkát, de egyúttal minden téren péczt is kíván.

A koalíció garázdálkodása.

A koalíciós kormány felémlesztette az ország rezervát. A szabadelvűpárt uralma alatt a magyar állam nagy feleslegeket tett félre évről évre, amit beruházásokra fordíthatott, vagy felhasználhatott a nemzeti állam építésnek továbbépítésére, az adózók terheinek könnyítésére. Az ország pénzügyi helyzete most a lehető legszomorubb és különösen kell hangsú-

lyoznunk a takarékoság erényét. Az állam mindazon nagy vállalatait, amelyek jövedelmet hajthatnak, a célszerűség és a takarékoság szempontja szerint kell szerveznünk és vezetnünk, hogy lehetőleg nagy jövedelmet hajtsanak az állam részére. Elsősorban áll itt az államvasutak intézménye, amelynél teljes mértékben kell honorálnunk, azonban a MÁV. személyzetének is minden jogos kívánságát és érdekét. Sürgős szükség a tisztviselők fizetés-rendezésének is a végleges befejezése és itt ki kell emelnem az özvegyi és gyermeki ellátást, amely mai viszonyaiban teljesen tarthatatlan. (Élénk helyeslés.)

A vasutassztrájk emlékei.

Egyszer voltam már abban a helyzetben, hogy az államvasuti tisztviselői karnak nagy részével szemben állást kellett foglaltatnom. Kellemetlen kötelesség volt, amelyet igyekeztem csekély erőmhez képest a legjobban teljesíteni, mert hát én kellemetlen kötelesség alól sem szoktam magamat kivonni. (Taps.) Legyenek róla meggyőződve, hogy abban a pillanatban is, amikor a legerősebb ellenfeleként állottunk szemben, akkor is éreztem azt, hogy az államvasutak, amint a magyar állami életnek egyik büszkesége voltak még csak a közelmúltban, úgy kell, hogy ismét egyik büszkeségévé váljanak a jövőben. Éreztem azt is, hogy ezt a célt másképp elérni nem lehet, mint úgy, hogyha helyreállítjuk ugyan a MÁV. adminisztrációjában a rendet és a fegyelmet, de egyúttal helyreállítjuk a benső megelégedést is. (Zajos tetszés.) Mert tisztelt uraim! csak olyan szervezettel lehet nagy eredményeket elérni, amelyeket nemcsak a rideg fegyelem, de a kötelességérzetnek, az ügyességetnek, az intézményhez való ragaszkodásnak belső erkölcsi szálai is fűznek össze. Ezeket meg kell teremtenünk, helyre kell állítanunk az államvasutak gépezetét és ki kell ragadnunk szervezetét a jelenlegi desolatus helyzetéből. Először az által, hogy a MÁV. személyzetében tért foglaljon ismét az a nemes idealizmus, amelyik a céllal teljesen azonosítja magát és az a nemes ambíció, amelyet látunk működni a MÁV.-nál akkor, amikor egy csekély személyzet igazán emberfeletti erőfeszítéssel emberül megállta a helyét és képes volt egy évről-évre emelkedő forgalmat lebonyolítani.

De kell azután az is, hogy irányadó körökben meg legyen a vágy és az eredményes törekvés honorálni a MÁV. személyzetének minden jogos kívánságát. (Élénk helyeslés.) Nagyon kérem mindazokat, akik az államvasuti szervezetbe tartoznak, érezzék azt a szeretetet, tiszteletet a rájuk bízott intézmény iránt, amely engem eltölt; érezzék azt az ambíciót, amelyik nélkül — higgyék meg uraim — sem a közpályán, sem a magánéletünkben belső megelégedésre, lelki egyensúlyra szert tenni nem lehet.

Óvakodjanak a MÁV. tisztviselők azoktól az emberektől, akik mint a közelmúltban, úgy bizonyára a jövőben is az alacsony hízélgésnek és a teljesíthetetlen vágyak felosigázásának nemtelen fegyvereivel igyekeznek őket a rájuk bízott intézményt is megromítani és kompromittálni. És várják bizalommal jogos kívánságaik teljesítését attól a kormányzattól, amely, ha munkát irt zászlajára, ezt meg is követeli, de honorálni is fogja. (Élénk tetszés és helyeslés.) Akkor azt hiszem ezen az uton haladva, helyreállíthatjuk a MÁV.-nak régi fényét, régi tekintélyt és biztosíthatjuk a nemzet egyéb közéljái számára a MÁV. emelkedő jövedelmét is.

A tisztviselők támogatása.

Utját kell vágnunk a tisztviselők folyamatos szaporításának. Az egyszerűsítés jelszava itt csakugyan megszívlelendő. A tisztviselőknek fontos érdeke az is, hogy önkormányzati uton foglalkozzanak érdekeikkel és igyekezzenek életviszonyaikat javítani. A rendezett tanácsú városokat új jövedelmi források nyitásával kell képesíteni arra, hogy fokozódó terheiket elláthassák és tisztviselőiknek megfelelő dotálást biztosíthassanak. A városoknál rá kell mutatnom arra, hogy a nemzetiségi vidékeken a magyar középosztály pusztulásával szemben vigasztalunk az, hogy ezeken a végvidékeken mindinkább erősöbödnek a városok, amelyek a magyar kultúrának exponensei.

Rendeznünk kell a felekezeti tanítók fizetését is és rendezni kell a vallási felekezetek kongruáját, amelyekre vonatkozólag az én álláspontom az, hogy az 1848. évi XX. t.-c. minden bevett vallási felekezetre vonatkozik.

A kormánynak istápolni kell minden olyan mozgalmat, amely szövetkezeti uton, vagy bizonyos alapok felhasználása, vagy az államtól nyert segélynek, vagy kedvezményes kölcsönnek felhasználása útján teszi lehetővé a tisztviselői karra nézve azt, hogy olcsóbban, célszerűbben rendezhesse be a maga életviszonyait. A legnagyobb egyszerűséggel kell nézetem szerint a kormánynak, amelyiknek hivatása is az, hogy magát a tisztviselői kar tagjának érezze, magát egynek érezze a tisztviselői karral, ezekkel a kérdésekkel foglalkoznia és azt hiszem, itt sokat lehetne elérni, aminek anyagi következményei a tisztviselői karra nézve talán többet nyomna a latban, mint egy-egy fizetésrendezés.

Az államtisztviselőkről szólva, nem lehet hallgatással mellőzni a magántisztviselők viszonyait. (Halljuk, halljuk!) Ez oly társadalmi osztály, amely modernebb közgazdasági fejlődésünkkel most nő, erősen fejlődik, számban, szellemi képzettségben, egyéni sulyban, tekintélyben folytonosan erősen növekvő rétege társadalmunknak és amelyiknek életviszonyai szintén megérdemlik azt, hogy az állam részéről is teljes méltánnyal, behatóan foglalkozzunk vele és az ő jogosult érdekeiknél megadja az állam nekik azt a támaszt, amire joggal számíthatnak és ami megadja nekik a helyes önkormányzati megoldásnak előfeltételeit. (Élénk helyeslés.)

A hitfelekezetekről.

Nem lehet kérdés tárgya, hogy nem az az irányadó, hogy melyik vallásfelekezet volt bevett vallásfelekezet akkor, amikor az 1848. XX. t.-c. megalkottatott. (Viharos taps.) Természetes, hogy ez a törvény csak azokra a felekezetekre terjedt ki akkor. De a törvényhozás, midőn később más felekezeteket a bevett vallásfelekezetek közé iktatott, nézetem szerint ezzel megadta számukra azt a státust, azt a jogi állást, amelyet a korábbi törvények az összes bevett felekezetekre nézve biztosítottak. (Élénk helyeslés.) Nézetem szerint áll ez valamennyi bevett faji felekezetre nézve, valamennyinek igénye lehet arra, ha megfelelő előfeltételekkel bír, hogy az 1848. XX. t. c. áldásaiban részesüljön. De különben ez inkább theoretikus kérdés, mert hiszen a magyar közéletnek nincs egyetlen komoly tényezője, amelyik az államsegély áldásaitól a ma bevett vallásfelekezetek valamelyikét megakarná fosztani. Ezen a téren tehát semmiféle nyugtalanosságra, vagy aggodalomra nincs ok. (Élénk helyeslés.) Ennél a kérdéssel azonban nem szabad azt gondolnunk, hogy ha bizonyos összeget juttatunk a felekezeteknek, akkor ettől a

kérdéstől örökre megszabadultunk. A fejlődő élet fokozódó szükségletek elé állítja az összes felekezeteket. A felekezetek jövedelmi forrásai nem képesek evvel lépést tartani. Ha tehát nem akarjuk, hogy ismét elkerülhetetlen adóteher háradjék azokra az egyházakra, amelyek nem vagyonosak, akkor lehetetlen más tenni, minthogy az állam koronként újra meg újra alkalmazza azt az elvet, amely az 1848. XX. t. c.-et inspirálta, hogy újra meg újra számba vegye a felekezetek jogosult kielégítésre váró igényeit és igyekezzék azokat kielégíteni. (Zajos helyeslés.)

Arad fejlődéseért.

A nemzeti politika szempontjából, ahol csak alkalom nyílik rá, kötelességünk városaink erőteljes, természetes fejlődését előmozdítani. (Élénk helyeslés.) Legyenek róla meggyőződve, hogy már ez az általános szempont is kedves kötelességemmé teszi azt, hogyha a sorsom összefűződik Aradváros sorsával, hogy akkor egész odaadással, egész egyszerűséggel igyekezzem én is közremunkálni minden olyan törekvésben, minden olyan mozgásban, amelyik Aradvárosának fejlődését, boldogulását szolgálja. (Viharos tetszés, taps és éljenzés.) Arról is biztosíthatom az urakat, hogy ép ugyanolyan egyszerűséggel foglalkozom városuk érdekeivel akkor is, ha a választási urnából nem az én nevem kerülne ki győztesen. (Lelkes felkiáltások: Éljen Tiszta!) Meg vagyok róla győződve, hogy Aradváros is a magyar társadalom, a magyar nemzet olyan erőforrása, olyan gócpontja, amelynek fejlesztése nemzeti érdek, amit örömmel sikerrel szolgálni. (Zajos éljenzés.)

Ipar és kereskedelem.

A mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelem látszólag ellentétben állanak egymással, de azért teljes az érdekesség közöttük és a legnagyobb botorság volna egyiket a másik rovására fejleszteni. Ugyanez az érdekösszhang áll fenn a különböző társadalmi osztályok között is. A munkás sorsának emelkedését az ipar virágzása biztosítja és viszont megelégedett munkásosztály képezi a legbiztosabb emeltyűjét az ipar fejlődésének. Általános emberi szempontból is igyekeznünk kell kiküszöbölni az osztálykülönbségeket.

A munkások jóléte.

Ha mi a nemzetnek jólétéről, függetlenségéről, boldogságáról álmodozunk, akkor a nagy tömegek jólétéről, boldogulásáról és biztos egzisztenciájáról kell gondoskodnunk. (Élénk helyeslés.) Erre megvan az út a technika haladásában, amely óriásilag fokozza a munka produktivitásának lehetőségét és megvan az út egy olyan társadalmi és állami akcióban, amely a munkásosztály anyagi, erkölcsi és szellemi erejének fokozását tűzi ki céljául. A szociális kérdésekben lehetőleg a minimumra kell az állami beavatkozást szorítanunk. A munkáskérdés megoldásánál nagyobb tért kell engednünk a munkások autonóm szervezeteinek. A munkások szakszervezetei kell hogy kezükbe vegyék a munkásosztály minden életbevágó nagy érdekét. Ezen az uton, a valódi emancipáció, a valódi nemzeti demokrácia útján kell a munkásosztályt előre vinnünk. (Élénk helyeslés.)

Ha nemzeti demokráciáról beszélünk, lehetetlen a választójog kérdését mellőznünk.

A választójog tekintetében egy konkrét kérdéssel teljesen tisztában vagyok és ez az, hogy feltétlenül szükséges a rendezett kereseti viszonyok közt élő ipari munkásnak megadni a választói jogot. A továbbiakra nézve két irányadó szempont áll előttem: Meg kell őrizni a magyar államnak nemzeti jellegét és meg kell őriznünk a társadalom intelligensebb részének jogosult befolyását.

A románok szerepe.

Vissza kell térnem pár szóval egy kérdésre, amelyről Aradváros közönsége előtt is volt alkalmam már beszélni, a nemzeti kérdésre. Vissza kell térnem azért, mert utolsó itteni felszólalásom óta egy nevezetes esemény történt. Aradon a román nemzeti comitee ülést tartott és határozatában a következőket mondotta ki: „A román népnek ezen majdnem elviselhetlen helyzete azon természetellenes és jogosulatlan tendenciából származik, hogy ezen különböző népekből, különböző etnikai és történeti egységekből összetett államot mesterségesen átalakítsák egy egységes nemzeti állammá.” Kimondták, hogy változatlanul fenntartják az 1881-iki programot, amely egyik pontjában azt mondja, hogy követeli az erdélyi külön autonómia helyreállítását és követeli a román nyelv törvényes behozatalát a románok által lakott vidékeken, a közigazgatás és igazságszolgáltatás egész mezején. Követeli a nemzetiségi törvénynek revízióját, úgy, hogy az számukra nagyobb jogokat biztosítson. A végén azt mondja a határozat, hogy miután a dualizmus kérdése még most nincs napirenden, evvel egyelőre nem foglalkoznak.

En bizonyos hálával tartozom a román nationálista uraknak, hogy evvel a programmal leplezték magukat. Azt hiszem, hogy ezzel a programmal szemben tisztességes, becsületos, hazafias emberre nézve lehetetlen más álláspont, mint a küzdelem, a harc. Az ilyen román párttal szemben, amelyik az államintegritása, a magyar állam nemzeti jellege ellen támad, pártkülönbség nélkül minden tisztességes magyar embernek állást kell foglalni és talán még erősebben állást kell foglalni az ezekkel szövethető hazaáruló magyarokkal szemben. (Zajos helyeslés.) De kötelességünk felhívni a románságnak békét kívánó, hazafiasan gondolkozó elemét, hogy, ha azt akarják, hogy becsületes egyetértés, testvéri szeretet legyen magyar és román között, ha azt akarják, hogy jogos kívánságaik és vágyaik teljesüljenek, hogy a magyar állam és magyar társadalom — ahogy én óhajtom — teljes megnyugvással hagyja meg őket és lássa nyelvüknek, bajuknak, vallásuknak, a törvényben lefektetett jogaiknak birtokában és gondozásában, akkor lépjenek ki a passzivitás teréről, akkor jöjjenek, fogják meg a baráti jobbot, amelyet elébük nyújtunk és segítsenek nekünk abban a magaslatos hivatásban, hogy ez a két népfaj, a mely itt egymásra van utalva, amelyiknek az egész világon csak ellenségei vannak, de barátaik nem, végre megértésük egymást, hogy az a románság, amely az ország határain belül lakik és amely természetszerűleg örül a független Románia fejlődésének, az a maga hivatását abban lássa, hogy a magyarsággal egyesülve abba a helyzetbe juttassa a magyar nemzetet, hogy hatékony védelmet és oltalmat nyújthasson a tőlünk keletre fekvő Románia függetlenségének. (Zajos éljenzés, setreaskák, felkiáltások.) Ma nézetem szerint minden hazafiasan gondolkodó románnak ez a feladata. Megindult a küzdelem románok lakta vidéken, sok helyen, ott járnak a tulzók, az izgatók, a népbolondítók. Ezekkel szemben ott a helye a hazafias ak-

ción terén minden hazafiasan gondolkodó román elemnek. A román intelligenciának, papságnak az a nagy része, amelyik helyesen gondolkodik, ne hagyja magát visszariasztani, megfélemlíteni, hanem álljon helyt, mert legyenek róla meggyőződve, a béke, a testvériség politikája csak úgy fog győzelmet aratni, ha ez a politika mindkét oldalról, mindkét oldalnak nyomatékos súlylyal bíró tényezői részéről bátor vezetőkre és bátor harcosokra talál. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Nekünk haladnunk kell tovább a magunk útján, gondoznunk faji és nemzetiségi különbség nélkül mindenkinek, minden jogos érdekét, aki fentartás nélkül beleilleszkedik a magyar nemzeti állam politikai szerepeibe és építetünk kell tovább a magyar nemzetnek ezt a politikai egységét.

A jövő feladatai.

Építetünk kell elsősorban jogrendünk kiépítése által, a polgári törvénykönyv megalkotásával. Kiegészítésre szorul — nézetem szerint — a büntető kodeksz is, abban, hogy a magyar államnak és társadalomnak erősítsék a keze az izgatás, az osztály-, felekezeti és nemzetiségi gyűlölködést hirdető, az állam- és a törvény tekintélye, a törvényes rend elleni izgatás és a tömegek terrorizmusának jelenségeivel szemben. Megalkotandó mielőbb az új polgári perrendtartás. Építetünk kell tovább közigazgatásunk egész épületét.

Minden lehető el kell követnünk kultúránk emelésére. Hogy ezeket a nagy feladatokat, ezt a munkát teljesíthessük, két dologra van szükségünk. Az egyik, hogy biztosítsuk a magyar parlamentarizmust. Már a koalíciós kormány is belátta a házszabályrevízió szükségét. Ezt a revíziót mielőbb meg kell valószínűsítanunk, ha nem akarjuk lejáratni a parlamentarizmus intézményét és evvel együtt leghatalmasabb erőforrásától megfosztani a magyar nemzetet. (Élénk helyeslés.)

A másik feladatunk, hogy ápoljuk és tartjuk fenn és erősítsük a nemzet és királya közötti teljes összhangot. A nemzetnek 1867. óta lefolyt történetéből megtanulhattuk, hogy hova jutott a magyar nemzet, a politikai hatalomnak, a politikai érvényesülésnek és tekintélynek minő polcára jutott azért, mert végrehaladásra a maga nemzeti céljai számára megtudta nyerni a maga királyát. Hát micsoda fokán állana a magyar nemzet a politikai érettségnek, ha most sutba dobna mindent, lemondana a fejlődés minden előfeltételéről csak azért, mert a századnyelvre vonatkozó javaslata öfelségénél akadályokba ütközik. Hát nem ez a lemondás, a lemondás az életről, nem ez az ábrándok meddő terén való kalandozás és nem-e mi vagyunk azok, akik az éltető, termékenyítő, előre vivő nemzeti politikával jövünk, azt hirdetjük és nemcsak hirdetjük, de azt akarjuk és kívánjuk megvalósítani.

Ennek a politikának a javára kérem Önöket, hogy ajándékozzák meg bizalmukkal azt a pártot, amely ezen az uton akarja vezetni a nemzetet. Ezzel a politikai iránynyal, amelyet nemzetemre nézve a valódi nagyság, a valódi függetlenség biztos útjának tartok, össze van nőve egész lényem, minden szerény tehetségemet ennek szolgálatába állítottam és ez adja meg nekem az erkölcsi jogosultságot és önbizalmat arra, hogy kérjem az én csekély személyem részére szavazatukat.

A gyűlés vége.

— Kintzig János zárószavai. —

Tisza beszédének végével a színház egész közönsége mintegy parancssóra felállott a helyéről. A tenyrek összehaveród-

tek és perceként át mást se lehetett hallani, csak tapsot, éljenzést és diadalmas, zúgó kiáltozást. Az emberek mámoros lelkesedéssel intettek üdvözlést annak a férfinak, aki megmutatta nekik a nemzet boldogulására vezető ösvényt. Tisza pedig minden különösebb emóció nélkül állott a színpadon a zúgó, morajló embertömeg között. Mintha csak azt akarta volna mondani:

— Mit akartok? Csak kötelességemet tettem!

Mikor aztán néhány pere múlva nagy nehezen elült a lárma, Kintzig János, a munkapárt társelnöke emelkedett szólásra:

— Az évekig tartó obstrukció hatása alatt — kezdte — a lelkemben felmerült a kétely, hátha igazuk van azoknak a honmentő hazafiaknak, akik azt írták zászlójukra, hogy mindent egyszerre, vagy semmit. Ez a kétely, ez a „hátha” buktatta meg a szabadelvű pártot. Az elmúlt évek azonban bizonyították, hogy nem azok a nemzet hivatott vezetői, akik az obstrukciók után beültek a hatalomba. A lelkek felszabadultak a kétely alól és ma már minden magyar ember előtt tisztán áll, hogy ezt az országot csak Széchényi István politikája mentheti meg, melynek Tisza István a legkiválóbb letéteményese. Az ő zászlóját vigyük diadalra.

Kintzig beszédével véget ért a gyűlés. A hatalmas tömeg Tisza István folytonos éltetése közben távozott az arenából és néhány pere múlva mély csend borult a marosparti színpadra, mely órák hosszáig egy névtől volt csak hangos, a Tisza István dicsőségének nevével.

Repülés a Dunán át.

Egy lakatoslegény aeroplánja.

Távirati tudósítás.

Arad, május 19.

Albertfalváról táviratozzák: Mi, akik a Halley-üstökös látványossága miatt virrasztottuk át a csütörtökre virradó éjszakát, különös látványosságban volt részünk, ami miatt nem bánjuk, hogy az üstökösöt nem láthattuk. Egy dunaadonyi lakatoslegény, név szerint Maloschnik András, a Csepelszigetről átrepült a Dunán s leszállt Albertfalva közelében, ott, ahol a Kutya villa koresma van.

Mi eleintén csak azt láttuk, hogy valami a tulsó parton fölemelkedik s aztán kattogva közeledik felénk 5—6 méter magasságban a víz színe fölött. Szépen nyugodtan szállt le a repülőgép, amelynek alján lapátos kerék forgott, hasonlatos a szélmalomkéhez. Mint a nyíl röptől sikeresen a pályáján s lassan, ugyyszólván ugró lejtésben süppedt alá. Az aeroplán típusa elűt attól, amelyen Bleriot repülni láttam. Eleje csúcsban végződik, amely tengelynek vonul el a kettős ülőszekely alatt s kis dinamógép tartja forgásban.

A súly a aligha több fél métermázsánál. Maga az aeroplán föltalálója megtagadott minden felvilágosítást. Azt mondta, hogy míg találmánya szabadalmazva nincs, nem árulhat el semmit. De annyit mondhat, hogy találmánya még tökéletesítésre szorul, mert, bár pompásan szabályozható, 10—12 perces utnál többet megfutni nem tud.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

Aerenthal a királynál.

Jelentés a közös miniszteri tanácskozásról. — A politikai helyzet.

Távirati tudósítás.

Arad, május 19.

Az általános kihallgatások befejezése után ma délután két órakor Aerenthal gróf közös külügyminiszter kihallgatáson jelent meg a királynál, hogy beszámoljon a tegnapi esti közös miniszteri konferencia eredményéről.

Mai hireink ezek:

Zichy Aladár budarca.

Lentiről jelentik: Zichy Aladár gróf tegnap Lentibe érkezett és bevonulásakor közúton és utcákkal fogadták. A népgyűlést reggel 8 órára hívták egybe, de részvétlenség hiányában csak 9 órakor tartották meg 25 pap és mintegy 40 főnyi közönség előtt, melynek nagy részét asszonyok és gyermekek képezték. Huszár Kálmán felhívta a hallgatóságból az asszonyokat, hogy tagadják meg férjeiket, ha nem szavaznak a néppárt jelöltjére, Nyáry Bélára, mert csak a néppárt jelöltje küzd a katolikus vallásért. Nyáry Béla beszélt ezután és sajnálatát fejezte ki a disztelen fogadás felett. A néppárt nagyon gyöngén áll, mert a választók nagy része Fuss Nándor, a nemzeti munkapárt jelöltje mellé sorakozik.

Tisztelgés Khuennél.

A nagyszöllősi nemzeti munkapárt husz tagból álló küldöttsége tisztelgett ma Khuen-Héderváry gróf miniszterelnöknél Bürger Lajos munkapárti elnök vezetésével, arra kérvén a miniszterelnököt, tekintettel, hogy mind a két jelölt nemzeti munkapárti programmal lép fel, jelentse ki a miniszterelnök, hogy ki a két közül a hivatalos jelölt. Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök Bürger Lajos ref. lelkész beszédére válaszolva, kijelentette a felett való örömet, hogy Bródy Ernő belépett a nemzeti munkapártba és hogy leghőbb óhaja az, hogy Bródyt a kerület válassza meg.

Vérengzés a politika miatt.

Mátészalkáról jelentik: A kerülethez tartozó Szunyog községben Szalay Kossuth-párti és Szunyogh Justh-párti képviselő hívei összeverekedtek. Véres verekedés támadt közöttük, amelyben több revolverlövés is eldőlt. Egy esendő egy Kondor nevű ottani földbirtokest leszurt. A vizsgálat nagy apparátussal azonnal megindult.

Választási hírek.

Dunapatajról jelentik: Haypál Benő Justh-párti tegnap tartotta programbeszédét igen nagy közönség előtt. Nem történt rendzavarás.

Nemesbükkről jelentik: Melcser László munkapárti programbeszédét mondott. Ellenjelöltje Kubik Gyula Justh-párti.

Temesvárról jelentik: Temes-, Torontál- és Krasszószerénymegyék választókerületeiben június elsején, Temesvár városában pedig június 2-án lesz a képviselőválasztás.

Margittáról jelentik: Szathmáry Mór most járja be a kerület román községeit. Márkus László valószínűleg vissza lép (?)

Miskolcra jelentik: Június hó elsején lesz a választás. A szocialistapárt jelöltje Weltner Jakab.

Edelényről jelentik: Az edelényi kerületben eddig Winkler Bertalan dr. járásorvos munkapárti jelöltnek nem volt ellenjelöltje. Most a függetlenségi Kossuth-párt Kubik Béla volt főispánt léptette fel ellene. A választási harc nagyon heves lesz.

Szirmabesenyőről jelentik: Haller József gróf munkapárti jelölt ellen ma Várkonyi Oskár dr. fővárosi ügyvéd lépett fel Justh-párti programmal.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

* *Nusi szörnyen boldog.* Dióssy Nusi, az aradi színház primadonnája most Nagyváradon vendégszerepel sikerrel. A primadonna egy újságírónak a következőket volt bátor elcsicseregni:

— Imádom a nagyváradokat. Örömmel jöttem vissza — egyelőre négy estére. Jaj, ez az aranyos Nagyvárad! Ugy szeretem magukat! Ugy-e ma kevesen lesznek a színházban? Nézzék, hogy esik az eső.

— Minden jegy elfogyott. Már ez így lesz ezután. Mit szól Zsigmondi Annához?

— Nagyon szép, nagyon kedves. És Felhő Rózi is Szegeden. És Gózon is aranyos fiú! Remek partner.

— De beszéljen már magáról is. Aradon is maga lett a sztár. Pedig mielőtt föllépett, nagyon revezáltak voltak az aradiak.

— No de megbékéltek hamarosan. Később már nem tudtak rosszat írni rólam a lapok (?) csak a nevemet írták Annának. Pedig én Nusi vagyok! Nusi is maradok!

— Szeretne Váradra visszajönni? — kérdezték a pihenő divától.

— Bizony szeretnék, bár Aradon nagyon megszerettek. De inkább itt, mint Budapesten! Vidéken szebb az élet! És olcsóbb!

— Mik a tervei a jövőre? Nem akarna férjhez menni? Hallottuk, hogy nagy vagyont gyűjtött, akár Fedák Sári?

— Én férjhezmenni? Nem, így jobb még egy ideig. Meg azután ki venne el engem? Nincs nekem, csak ami éppen kell! Azután én szeretem ám a színpadot és az aranyos közönséget. Komolyan mondom, én nagyon ambiciózus vagyok, tanulni akarok és játszani sokat, mindig.

* *Az Uránia új műsora* válogatott érdekességekkel szórakoztatja a publikumot. Hatalmas dolgokat mutat be az új műsor, melynek két olyan attrakciója is van, melyekért külön is érdemes megnézni a programot. Az egyik, Roosevelt egyiptomi látogatásának mesterei mozgófényképe, a másik Halley üstökösének tudományos feljegyzéseiből és a treptowi csillagda megfigyelése után készült képe. Roosevelt kairói bevonulása különleges látványosság. Az egzotikus kíséret európai milliőben festői szép. A nagy ember fejedelmi fogadtatását bizonyára mindenki örömmel fogja megnézni, Halley üstökös pedig most a legaktuálisabb téma, mely iránt minden ember egyformán érdeklődik és a Pathé-féle felvételtől mindenki tiszta fogalmat alkothat magának a minden 75 évben megjelenő égi tüneményről. Az Uránia előadásai most esténként 7, 7-kor kezdődnek. 241.

* *Ábrányi Emil újabb költeményei.* A „Magyar Könyvtár”-nak, megindulásától fogva, szép és nem mes tradíciója, hogy március 15-ikét egy hazafias tárgyú füzet kiadásával ünnepli meg. Az idén is megteszi ezt, közrebocsátva a magyar hazafias líra egyik leghivatottabb és legnépszerűbb művelőjének, Ábrányi Emilnek újabb költeményét. „Szabadság — Haza”, ez a címe a nagyértékű füzetnek, mely első sorban március 15-iki alkalmi ódákat tartalmaz, másodsorban egyéb hazafias verseket, köztük az Erzsébet királyné halálára írt gyönyörű elégát is. Nemzeti ünnepeinken már régtől fogva szívtiben szavalják Ábrányi költeményeit, s bizonyos, hogy a most megjelentek is sűrűen fognak szerepelni ez ünnepeink műsorain. A füzet, mely mint a „Magyar Könyvtár” 583. száma látott napvilágot, 30 fillért kapható minden könyvkereskedésben.

HIREK.

Hamis hír egy halálesetről.

Az ellenpárt kortesfogása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 19

Ma délután az a hír terjedt el a városban egy aradi lap rondkivüli kiadása nyomán, hogy Ladies Pál festő-mestert Tisza István gróf bevonulása alkalmával a rendőrök karddal a fején megvágták és az iparossegéd ennek következtében meghalt.

Ez a hír elejétől végig valótlan, mint azt két rendőrorvosnak hivatalos nyilatkozata bizonyítja. A hír hallatára ugyanis Greén Nándor főkapitány nyilatkozattételre szólította fel Hecht Adolf dr. rendőrorvost, akit Ladieshoz annak családja elhivatott és akit Hecht dr. már halva talált. Hecht dr. a következő hivatalos nyilatkozatot tette:

— Ladies részt vett a menetben, de egyszerre rosszul érezte magát és azért feleségével kocsin elvitette magát Prohászka László dr. orvoshoz.

Ez az ember — mint a felesége mondja — már két hét óta beteg. A felesége állandóan unszolta is, hogy menjen doktorhoz, de nem akart menni. A tömeg közé elegyedett, tüntetett s onnan mikor rosszul lett, két rendőr vezette ki. Nagyon megviselte a tumultus, a hőség és az izgalom, azért kellett Prohászka László dr.-hoz vinni. Ez azonos megvizsgálta, nagyfokú szívgyengeséget konstatait nála. Esher-injekciót adott neki és azzal bocsájtotta el, hogy nemsokára el fog menni a lakására. Én akkor vettem tudomást a dologról, mikor a leánya átjött hozzám, hogy menjek azonnal, mert az apja nagyon rosszul van. Mire én odaértem, már halva találtam. Még néhány percig vizsgáltam, mikor megjelent Prohászka dr., hogy betegét meglátogassa. Elmondta azokat, amiket említettem. Én az értem jövő leánytól kérdezősködtem, hogy mitől lett rosszul, beteges ember? A leány elmondta, hogy már régebben beteges volt. Kérdeztem, hogy nem volt-e iszákos. A leány azt felelte, hogy most nem iszákoskodott, de két évvel ezelőtt annyira alkoholista volt, hogy beteg lett: *szívbajt kapott* s akkor el is tiltották a pálinka ivástól. Sérülést, kúlerőszaknak semmi nyomát nem láttam rajta, sem fején, sem más testrészén. A rendőri brutalitás híre onnan eredhet, hogy mikor a beteghez mentem, ott két asszony volt, akik azt mondták nekem, hogy Ladies a rendőri brutalitás áldozata lett. Azt mondták, hogy ők látták, mikor két rendőr kivezette a tömegből.

— Látták-e, hogy a rendőrök ütötték, verték Ladiesot — kérdeztem.

— Azt nem láttuk — felelték az asszonyok.

Prohászka László dr. a következő nyilatkozatot tette: Ladiesot a felesége hozta fel a lakásomra. Megvizsgáltam és szívgyengeséget konstatait, éter-injekciót adtam neki és meghaggtam, hogy menjen haza. Külső erőszaknak rajta még csak nyomát sem találtam. Sem ő, sem felesége még csak nem is említette, hogy valaki bántalmazta volna.

A higgadtan gondolkozó közönség nagy mértékben elítélte ezt az ellenzéki kortesfogást, amelylyel felizgatni igyekeztek a tömeget.

— *Időjárás.* A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 20-án az időjárás: enyhe, nyugaton elvélve csapadék, zivataros.

— **Kitüntetések.** Budapestről jelentik: A király Khoner Adolf földbirtokosnak a közélet és közgazdaság terén kifejtett érdemei elismerésül a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta.

A hivatalos lap mai száma királyi kéziratot közöl. A kereskedelemügyi magyar miniszter előterjesztésére Hollán Sándor dr. államvasuti igazgatónak a miniszteri tanácsosi címet és jelleget díjmentesen adományozta a király.

— **Peary** Budapesten. Budapesti tudósítónk jelenti: Peary, a híres sarkutazó ma délután Budapestre érkezett. Leszálláskor az utasok félkör alakban álltak körülötte és lelkesen megéljenézték. Peary feleségével, leányával és kisfiával érkezett Budapestre. A pályaudvaron Pearyt Széchenyi Béla gróf koronaőr üdvözölte kijelentvén, hogy az egész országnak öröme és büszkeségére szolgál, hogy a kiváló tudóst a földrajzi társaság meghívása folytán a magyar fővárosban üdvözölheti. Peary néhány köszönő szót mondott, aztán a Hungáriába hajtattott.

— **Csák Ciriák sürgőnye.** Mai számunkban hirt adunk arról a feltűnést keltő esetről, hogy Csák Ciriák dr. volt minorita rendfőnök, jelenlegi kolozsvári házfőnök rövid idő múlva kilép a rend kötelékéből és megházasodik. Csák Ciriák erre a híradásunkra vonatkozólag ma a következő táviratot küldötte nekünk:

„Rendből való kilépésem és házasságom szándékáról lekötött hír légből kapott. Én, az érdekelt mit sem tudok erről.”

Nem szándékunk Csák dr. szavahihetőségét kétségbe vonni, de ki kell jelentenünk, hogy informátorunk, aki a legszorosabb barátságban van Csák Ciriákkal, a leghatározottabban fenntartja továbbra is azt az állítást, hogy Csák Ciriák dr. a legközelebbi jövőben kivetkőzik a reverendából, s házasságra lép egy szilágy-somlyói mérnök leányával. Valószínű, hogy Csák Ciriák még korainak tartotta ennek közlését és ezért cáfolja a hirt.

— **A pécskai iskola botránya.** A minap foglalkoztunk a pécskai iskolák botrányos dolgával. Erre vonatkozólag ma Jakab Imre pécskai állami tanító a következők közlését kéri:

Miután a vendéglős üzleti renoméjában sértve, sőt megkárosítva érzi magát, készséggel ismerem el s jelentem ki, hogy úgy a bérlo vendéglős, mint alkalmazottai, köztük az „emeleten lakó hölgy” is az iskolára mindig illő figyelemmel voltak s vannak s a cikkben említett hancurozást a gyermekek pajkosságából kezdeményezték, de azt éppen a szobalány panaszára sikerült azonnal beszüntetnem. Nehogy a közönség mellőzése folytán a vendéglős üzleti renoméja szenvedjen, kérem ezen soraim közlését; ismételten hangsúlyozva, hogy úgy a bérlo vendéglős, mint alkalmazottai részéről korrekt, sőt elismeréseméltó előzékenységgel találkozunk. Tekintetes Szerkesztő urnak kész hive Jakab Imre, áll. tanító.

— **Golyózás a budapesti Baross-téren.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Ma délből tizenkét óra után izgalmas revolveres családi botrány volt a Baross-téren. Szabó István villamos-kalauz kétszer rálőtt a feleségére, de nem találta el. A rendőrök és a tömeg utána rohant a menekülő Szabónak, aki egy villanyos-kocsira kapaszkodott fel és onnan lövöldözött az üldözőire. Az utolsó golyóval magát akarta agyonlőni, de rosszul célzott és csak könnyebben sebesült meg. Ártalmatlanná tették és a kapitányságra kísérték.

— **Házasság.** Reiner Adolf a hó 29-én délelőtt 12 órakor köt házasságot a pécskai írá. templomban Éliás Lenkéval, Éliás Izidor leányával.

— **Szenzációs fordulat a Haverda-pörben.** Szegedről jelentik: Ma délből egyenegyed 12 órakor Jánossy Aladár jelentkezett Harsányi Elemér kir. ügyésznél s vallomást tett. A szegedi esküdtszék érdemellenül mentett fel, tudatosan hamis vallomást tettem, úgy mond, Haverda Mariska és Vojtha bujtottak fel, hogy özvegy Haverdánét meggyilkoljam. Kérem a permegújítását. Az ügyész részletes vallomást tétetett vele. A gyilkosságot háromman tervezték. Mariska álmodott egyszer, hogy megölte az anyját, ez adta az első impulzust. Allandóan izgattak a gyilkosságra, Vojtha adott revolvert, megmutatta Szabadkán, ahol háromszor voltunk, hogy hol gyilkolhatom meg legkönnyebben az öreg Haverdánét. Háromszor visszaretentem, végre megöltem. Minden alibit előre megbeszéltünk. Gyilkosság után Amerikába akartak küldeni.

Budapesti tudósítónk jelenti: Jánossy Aladár ma este Budapestre érkezett. A pályaudvaron két detektív várta, akik azonnal a főkapitányságra kísérték. Kihallgatásánál Jánossy azt mondta, hogy a szegedi ügyészségen nem vallott semmit sem Vojtha, sem Haverda Mariska ellen. Csak azért utazott Szegedre, hogy érdeklődjék, hogyan áll az ügye a Kurján. Arra a kérdésre, hogy miből él, azt felelte, hogy egy kiadóval van összeköttetésben, aki ki fogja adni memoárjait, abból tengeti életét. A rendőrség, tekintettel arra, hogy rendes foglalkozása nincs és úgy látszik, hogy a feljelentéssel is zsarolni akart, az éjjel még ott tartja a holnap ismételt kihallgatás után illetőségi helyére fogja toloncolni.

— **Kettőt egy csapásra.** Azt szokták mondani, hogy a magyar falu egyáltalán nem halad, hogy állandóan mély álmában alszik. Erre a véleményre most alaposan rácsófol Berzova község. Berzova község képviselőtestülete ugyanis minap egy igen érdekes reformot léptetett életbe az okörítői eset megismétlődése ellen, aminek híre úgy látszik, elég későn ért el a községbe. Az óvintézkedést tehát megtették és ezért nem is érheti őket gáncs, hanem az óvintézkedés mikéntjét tekintve, egy kissé rábíráztak a dologra. Berzova községben ugyanis a minap kidobolták, hogy ezentul senkinek sem szabad táncolni. Mert, ha nincs táncmulatság, nem ismétlődhetik meg az okörítői eset. És ebben igazuk is van. Meg azután az is oka a tilalomnak, hogy a fiatalság nem nagyon szorgalmasan jár a templomba.

— **Legénycsata sok sebesülttel.** Az aradmegyei Fazekasvassándról írja tudósítónk: E hó 16-án Benedek Ferenc ujfazekasvassándi kormárosnál a fiatalság mulatságot rendezett, a mely alkalommal, mint rendesen, verekezés történt. A községi rendőrök és éjjeli őrk alig tudtak valamit segíteni s így a mulatság színhelyén 8 sebesült maradt, kettő oly súlyosan sérült meg, hogy a kórházba kellett szállítani. Krenauer Sándor késszurások következtében oly sok vért vesztett, hogy eszméletlenül fekszik.

— **Tizenhárom éves anya.** Budapestről jelentik: Bajusz Emma 13 éves még nincs, de már hat hónap óta anyai örömeknek néz elébe. Az öröm azonban úgy látszik nem egészen zavartalan, mert a leány ma feljelentést tett Csepesi Géza 22 éves lakatossegéd ellen, hogy az házasságigérettel elcsábította. Csepesi detektívek behozták a főkapitányságra; azzal védekezett, hogy ő nem tudta, hán éves a fejlett leány, az idősebbnek mondta magát. Védekezése dacára letartóztaták.

— **A bánya tizenkét halottja.** A baranyamegyei Szászváron, a pécsi püspöki uradalom kőszénbányájában tegnap este negyed nyolckor robbanás történt, melynek következtében három munkás azonnal, négy pedig ma reggelre meghalt. Egy felvigyázó és több munkás a bányában rekedt, ezeknek nagy részét már kiementették. A szerencsétlenséget bányalégrobbanás okozta.

Ujabbban jelentik: A pécsi püspöki uradalom szászvári kőszénbányájában történt bányarobbanásnak 12 áldozata van. A legborzalmasabb a tragédiában, hogy két bányász, akinek sikerült a halálveszedelemből megmenekülni, a kiállott izgalomtól megőrült.

— **Cseléd, aki az asszonyát megveri.** Különös ügyben indított most vizsgálatot az aradi rendőrség. Villányi Izidor dr. aradi járásorvos, aki a Boros Bani-tér 9. szám alatt lakik, panaszt emelt ma este a rendőrségen, hogy a cseléd tetteig bántalmazta az orvos feleségét. Az urinó sérülése súlyosabb természetű. A rendőrség holnap hallgatja ki a cselédleányt.

— **Ítélet a Rokszin pörben.** Nagyváradról táviratozzák, hogy az ottani bíróság a Rokszin pörben ma hozta meg ítéletet. Rokszin György dr. ügyvédet, Barb Posten járásbíró és dr. Duma Flóriánét felmentették, ellenben Porumb Kornél jegyzőt közokirathamisításért, valamint sikkasztásért és csalásért hat évi fegyházra ítélte a törvényszék.

— **Nagy fizetésképtelenség.** Budapestről jelentik: A mai tőzsde megkezdése előtt 9 órakor Wiener Mór gabonaügynök bejelentette, hogy fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni. A tőzsdét fél 10 órakor szoktak megnyitni, de Wiener fizetésképtelensége következtében olyan zűrzavar támadt a gabona-tőzsdén, hogy az üzlet megújítását előbb 10 re, majd 11-re halasztották. Időközben megbeszélések a fizetésképtelenségből származó összeg nagyságát, amely tekintetben különböző verziók keringenek. Némelyek szerint Wiener Mór 300.000, mások szerint 500.000 korona árdifferenciakkal tartozik. Wiener igen gazdag ember hírében állott, sőt tavaly egy négyemeletes házat építtetett, amelyet azonban felesége nevére íratott. Azt hiszik, hogy a fizetésképtelenség inkább a vidéken levő komitenseit sújtja, mert Wiener a la baisse engagemenben volt, míg komitensei a la hausse játszottak. Így Wiener a saját számlájára kötött tőzsdéi játékból hasznot húz, azonban komitensei differenciáit ő neki kell fedezni. Fél 11 órakor a kedélyek annyira megnyugogtak, hogy az üzlet megkezdéséhez foghattak. A tőzsdéi idő után fogtak a hitelezők egybegyűlni és a giro-egylettel együttesen fogják megállapítani Wienernek státusát. Fél tizenegy óra óta az üzlet zavartalanul folyik.

— **Egy hírhedt gyilkos halála.** Még 1902-ben rémes gyilkosság történt Nagykátán, ahol a Lövinger-családot orvul megtámadták és lemészárolták. A esendőség hamarosan közrekerítette a tetteseket Ördög Tót János, Kármán Pál és Tilalmas Vonnák Mátyás személyében. A három haramiának a neve akkor hosszú időn keresztül a közérdeklődés központjában állott. A törvényszék Tótot és Kármánt halálra ítélte, míg Vonnák 8 évi fegyházra kapott. Kármánon a halálos ítéletet végre is hajtották, míg Tót már előbb meghalt a börtönben. Vonnák Mátyásnak ez év folyamán kellett volna a fegyházból szabadulnia, de mint Szegedről jelentik, az ottani fegyházban ma meghalt.

— **Náder J. késműves Arad (Minorita-palota.)** Megérkeztek a legjobb hajszűtővasak, ugyanint hajfodorító Marcell és ondolirozók. Ajánljuk a sportolók részére kerekess korcsolyáit. Sportegyletek előnyben részesülnek.

— A csodaszép Hanna tragédiája. Nagyváradról jelentik: A szabolcsmegyei Ibrány községben megrendítően tragikus sorsra jutott egy Weis Hanna nevű csodálatosan szép és erényes nevelőnő. A leány után, aki Weis Sándor bérőnél volt alkalmazva, bolondult az egész fiatalasága. De leginkább a gazdag mézárós rücskös arcú fia, Grosszman Hersku vetette magát utána. Azonban egészen hiába. Ekkor a mézáróslegény összeszövetkezett egy ördögi lelkű öregasszonnyal, özvegy Hajnal Pálnéval s a boszorkány rávette a szép Hannát, hogy látogassa meg. A leány megkérdezte:

— De senki sem lesz ott?

— Ugyan ki lenne már egy ilyen szegény öregasszonynál?

Mikor a házhoz értek, az öregasszony belökte a leányt az ajtón, kívülről bezárta, ő futva elmenekült, a szobában pedig Grosszman vadállati vágygyal rávetette magát a szép leányra, aki martaléka lett vágyainak. A rücskös mézárós ezután otthagya az ájult leányt, aki másnap súlyos betegen hazautazott Bútykóspatakra, szüleihez. Otthon súlyos láza volt, félrebeszélte, az orvos azt hitte, hogy tifuszos. Egy hét múlva azonban konstatálták, hogy megőrült. Egy világos pillanatában azonban mindent elmondott a nagyváradi elmeorvos-intézetben. Erre Grosszman Herskut letartóztatták és átadták a nyíregyházai ügyészség fogházának. Az ördögi lelkű Hajnal Pálné ellen kerítés miatt az ügyészség megindította a vizsgálatot.

— Felhívjuk a nap- és esőernyő, ugyyszintén fűzővásárló közönség szíves figyelmét Varga D. Dani fiatal törekvő kereskedőnek mai számunkban közzétett hirdetésre, ki is az Arad, Andrassy-tér 20. sz. alatt levő temesvári ernyőgyár főkelepe vezetését átvette.

— Francsa likőrök legbiztosabb készítésére — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtak és Weisznál. 279

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyferrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvényeknél, cukorbetegségnél, vörhenyeknél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyvíz.

Kapható ártárgykereskedésekben és gyógyszertárakban.

SCHULTES ÁGOST Gyógy- és László Salvator-fürdő, vállalat, Budapest, Zrínyi u. 8.

Uj könyvek.

* „Ismerd meg magadat!” Hervieu új darabja, mely a minap került színre a Nemzeti Színházban, most nyomtatásban is megjelent, mint a „Magyar Könyvtár” márciusi sorozatának 581—582. száma. A dráma, mely hatásos cselekvény keretében tárgyal egy nagyérdemű problémát, mint olvasmány is eléjétől végig lebilincseli a figyelmet, sőt éles dialektikája így tán még jobban hat, mint színpadról hallva. De nem is tekintve az eredetinek belső értékét, mar azért is örömmel kell fogadnunk megjelenését, mert ezzel könnyen hozzáférhetővé lett Ambrus Zoltán fordítása, melyet az egész sajtó mint a gondos, lelkiismeretes, minden ízében művészi tolmácsolás egyik példaképét üdvözölt. A füzet 60 fillérért kapható minden könyvkereskedésben, valamint a kiadóhivatalban: a Lampel R. (Wodianer és Fiai) r.-társaságnál, Budapest, Andrassy-ut 21.

* Kondíció-konvenciók a textilszakmában cím alatt Radványi Lászlónak dr. egy érdekes tanulmánya hegyta el a sajtót a napokban, mely kimerítően beszámol arról a nagy borderejű mozgalomról, melyet a Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesülete a textilszakmabeli eladási feltételek konvenciószerű rendezése érdekében megindított. A faszóbanforgó tanulmány a hazai kereskedelmi szokás eljegyzése érdekében tett eddigi lépések után eseteli azon visszáságokat melyek a textilszakmában

az üzleti szokásokat illetőleg hazánkban elharapódtak, s arra a következtetésre jut, hogy a mai bajok e téren csak ugynevezett kondíció-konvenciók kötésével küszöbölhetők ki. Fejtegetvén a kondíció-konvenciók előnyeit, úgy az eladók és vevők, mind pedig az üzletszerzők szempontjából ismerteti azokat a kondíció-konvenciókat, melyek a textilszakma egyik-másik ágában a monarchiában már ezidőszent fennállanak. A konvenciók jogi oldalának és végrehajtási módjainak tárgyalása után programot ad a konvenciók kötésének előmozdítására megindult mozgalom további tendéit illetőleg. A nagy alapszággal megírt tanulmányhoz maróthi Fürst Bertalan irt tartalmas előszót.

* Husvizsgálók Könyve. Rónai Mihály, a székesfevárosi közbiztonsági állatorvosa és Vámos Jenő kerületi állatorvos, a Vágóhídi Szemle szerkesztői, Husvizsgálók Könyve címmel szakkönyvet irtak a husvizsgálat tudományának gyakorlásáról. A vaskos kötet, a mely ábramellékletekkel van bővítve, az első rendszeres magyar husvizsgálati kézikönyv és az állatorvos-, emberorvos és a képesített husvizsgálók számára íródott, úgy hogy a most folyó husvizsgáló tanfolyamokon tankönyvként is használható. Módot ad a már képesített husvizsgálónak, hogy a nehéz gyakorlat munkájában is bővíthesse ismereteit, egyúttal pedig részletes és szakszerű kézikönyvül szolgál azoknak az orvosoknak is, akik a falun husvizsgálatot teljesítenek, de szakszerű kiképezésükről az állam nem gondoskodott. A felülvizsgálatot teljesítő állatorvosok is jó hasznát vehetik a könyvnek, mert rendszerbe szedve találják meg benne mindazt, a mire hivatásuk teljesítése közben minduntalan szükségük van. Foglalkozik a Husvizsgálók Könyve a bonctani ismeretekkel, a vágóállatok ipari földolgozásával, állattenyésztési és kórtani dolgokkal, az élő és levágott állatok egészségének és beteségének ismertető jeleivel, a fertőző-betegségekkel, a szervek betegségeivel és a vizsgálat módjával és sorrendjével, továbbá a képesített husvizsgálók illetékességével, a vágási tilalmakkal, az árusító és földolgozó helyiségek vizsgálatával, a ramlott húsfelekkel, végül a szárnyas, hal és vad vizsgálatával. A könyvet a husvizsgálati rendelet és pótrendeletei, továbbá jelentés és egyéb minták egészítik ki. A vaskos kötet ára hat korona. Megrendelhető a Vágóhídi Szemle szerkesztőségében, Budapest, VII., Dohány-utca 74. sz.

Mitörtént a Halley-üstökösrel?

A világ öröme.

Általános tudósítás.

Arad, május 19.

A sok tudós vitatkozik ama világot izgalomban tartó problémán, vajjon mi lesz ha a föld átmegy a Halley-üstökös csóvján és a mai napra legalább huszonnégy terminust állapítottak meg a nevezetes esemény részére. Azonban kitűnt, hogy egyik tudósna sincs igaza, mert az összes csillagászok ma estére azt jelentették, hogy nem lehet tudni mi történt a föld és az üstökös között.

A semmeringi csillagvizsgáló tudósai kijelentették, hogy még egyáltalán nem bizonyos, vajjon átmegy-e az üstökös csóvján.

Az éjjel két óra 15 perckor kellett volna belejutnunk, de semmiféle csillagászati vagy légköri elváltozás nem volt, semmi tünet nem igazolta, hogy benne voltunk-e a csóvjában. Ha át is mentünk rajta, azt még csak napok múlva lehet konstatálni.

Éppen ezen negatív eredményre jutottak az ógyallai csillagvizsgáló tudósai is.

— A csillagvizsgáló-intézet tudós személyzete egész napi izgalom után, az alkonyat leereszkedése után sietve oszlott el a különböző műszerek között. Az egész vizsgálatot az idősebb Konkoly-Thege Miklós vezette. A nagy reflektorokkal dr. Tass és dr. Terkán Lajos asszisztensek dolgoztak. A szinképelemzést Endrey Elemér végezte. A hulló meteorokat Bükky Aurél figyelte meg, a földmágnességet Szabó Bálint figyelte, a fiatal Konkoly-Thege Miklós a polarariskópon az üstökös fényhatásait tanulmányozta. Hat óráig volt talpon az egész tudós társaság, de abszolúte semmi abnor-

mitást nem tapasztalhattak. Mindössze néhány hullócsillagot láttak, de ez mindennapi jelenség. Az üstökös most a nappal egy vonalban lévő, nem látható.

A földmágnességet figyelő készülékek a legnagyobb rendet és a legnormálisabb állapotot mutatták. Néhány héttel ezelőtt Bókay Aurél, az ógyallai meteorológiai intézet vezetője, a földmágnességekben erős zavarokat konstatált. A finom felüggesztett mágnesűk mozogtak, ugrándoztak; olyan jelenségeket figyeltek meg, amelyeket mágneses viharoknak neveznek.

A föld magja ugyanis mágneses és a mágnesűt észak-déli irányban tartja. Bizonyos csillagászati események és egyéb még nem ismert okok azonban a mágnesűt állását kifogásolják, ingadozóvá teszik. A néhány hét előtt megfigyelt zavarokat is esetleg hajlandók voltak annak tulajdonítani, hogy az üstökös a föld közelébe érkezett.

(Az üstökös örültjé.)

Milánóból jelentik: Egy öreg kézműves tegnap elment a törvényszékre és izgatottan kérdezősködött, hol szoktak pénzt őrizni. Bevezették a letéteket kezelő tisztviselőhöz. A zavaros beszédű polgár fogvacogva mondta, hogy huszezer lírát hozott, őrizzék meg neki, ha a Halley elpusztítja a világot. Aztán etőkotorázott a zsebéből értéktelen kis reklámcédulákat s leszámolta azt huszezer lírának. A szerencsétlen embert bevitték a tébolydába.

Rómából jelentik: Vicoso tőkepenzes az üstököstől való félelmében beugrott nyaralójában a vedreskutba. Háznépe erőnek erejével kimentette. Küzdelem kellett a gazdag emberrel. Minden áron meg akart halni.

Hamburgból jelentik: Andres fodrász tegnap beleőrült az üstökösvárásba. Helyiségében tört-zuzott tükröket s egyre azt kiáltozta: Látom Halleyt! A boldogtalan fodrászt az örültekházába vitték.

(A mulató Bécs.)

Bécsből jelentik: Gyönyörű májusi est szállott le tegnap Bécs városára. Már tíz óra előtt százával tödultak az emberek a Kahlenberg-re és a környéken levő egyéb kirándulóhelyekre. Sűrű embertömegek foglaltak le a magaslatokat, hogy itten várják be a világpusztító üstökös.

A félelem és izgalom helyett azonban szinte hihetetlen vidámság fogta el a császárváros közönségét. Esztendő óta nem volt ilyen vig éjszakája Bécsnek. A kávéházakban, mulatóhelyeken, a vadászati kiállításon kora hajnalig volt fenn a nép borozás, sörözés és fékevesztett tréfálódzás közben. Kahlenberg vendéglőiben katonazenekarok játszottak. A parkokat éneklő csoportok járták be, a padokon szerelmes párok vártak a végítéletre. A Töröksánc nevű parkban nagy üstökös ünnepélyt rendeztek táncsal, tűzijátékkal.

Már éjjel két óra is elmúlt, de még senki sem látta az üstökös. A Donwensteinon levő obszervatórium pedig tele volt tudósokkal, akik műszereik mellett várták a Halleyt. Az égbolt azonban csöndes volt, mindössze az tűnt fel, hogy a holdnak szép kettős udvara van, ami a nedves, párás légkörnek a következménye. Több merész csillagász léghajóra szállott, csillagászati műszereket vitt magával, hogy tisztább régiókból könnyebben figyelhesse az üstökös.

(Párisban.)

Párisból jelentik: Olyan volt Páris tegnap éjszaka, mint Szilveszter éjjelén. Az utcákon óriási tömegek hullámanak, a vendéglők, mulatóhelyek mindenütt zsufolva, csupa élce és tréfa minden. Rikkancsok szaladnak szét a lapok különkiadásával:

— Emberek, vegyétek meg a világ végét!

A legjobb üzletet a gyógyszerészek csinálták.

a kik szinte hihetetlen mennyiségi oxigént adtak el, mert az emberek hittek Flammarión meséjének, hogy az üstökös cianja meg fogja mérgezni a világot. Fényes üzleteket csináltak a jósnők és kártyavetők, a kiket tegnap tömegesen kerestek fel a hiszékeny lelkek. Éjjel két óraker a lapok újból különkiadásban jelentik, hogy az üstökös seholsé látható.

(Newyorkban.)

Newyorkból jelentik: Az amerikai nép nagy része nagyon babonás és komolyan hisz abban, hogy veszedelmet hoz az üstökös. A kolumbiai egyetem csillagvizsgálójának igazgatóját ezren meg ezren ostromolták levelekkel, melyekben tanácsot kérnek tőle, hogyan viselkedjenek szerda éjszaka. Az egyetem azután hírlapokban tette közzé megnyugtató kommunikéit.

Az ijedelem csak éjfél felé hagyott abba. Az üstökös nem jelentkezett, a nép mulatni kezdett. Érdekes, hogy a színházak igazgatói tudatták a közönséggel, hogy a nézőteret mesterségesen oxigénnel fogják ellátni és így nem kell félni a ciántól.

(Berlinben.)

Berlinből jelentik: A reggelt az utcákon, a Zoo terebélyes fái alatt, a Grunewaldban, no meg az éjjeli kávéházak, vendéglők asztalai körül várta meg a főváros népe. Szüretük volt a kerti helyiségeknek. Holdvilágnál a szabadban tanyázott mindenki. Teméntelen üstökös-sóskifli, üstökös-sör fogyott el, a vendéglőkben üstökös-böle-vel kedveskedtek az élelmes korezmárosok a vendégeknek. Természetesen nem hiányzott a Halley-anzix sem.

Farsangi éjszaka volt.

A körvasut egész éjjel közlekedett. Csak úgy ontotta magából a szabadba, a város környékére iparkodó népet. Senki sem felejtette odahaza a színházi távcsövet. Sokan hosszú messzelátókat vittek magukkal. Az az egy gondolat rontotta meg a mulatságot, hogy hátha csakugyan az asztronómusoknak van igazuk, hátha tényleg áthalad a Föld az üstökös csóváján és magából a Halleyből semmi sem fog látszani.

A Friedrichstrassen, az Unter den Lindenen még hajnaltájt is nyüzsgött a sokaság.

Igy telt el az éjszaka. Mikor szürkült és elérkezett a várva-várt pillanat: a vendéglőkben, kávéházakban koccintottak az emberek:

— Prosit Komet!

És nagy volt a vigasság, akárcsak a boldog új évet köszöntötték volna.

(A titokzatos csillag.)

A bécsi tudományos akadémia a Halley-üstökös megfigyelésének eredményéről a következőket jelenti: Az elmúlt nevezetes éjszaka, mikor a Földnek az üstökös csóvájába kellett volna burkolóznia, nagy meglepetéssel végződött. Az üstökös csóvája ugyanis reggel még a földön túl volt, még pedig, mint reggel megállapították, meglehetősen távolaságban. A Halley-üstökös tehát a csillagászokat egy újabb talány elé állította. Nem lehetetlen az sem, hogy a Föld már keresztül vonult az üstökös csóváján, erről azonban csak a közeli napokban lehet biztosat tudni. Éjjel után 2 óra 15 perckor tűnt fel az üstökös csóvája és 2 óra 40 percig volt látható és pedig a csillagászok óriási meglepetésére ugyanazon a helyen, ahol tegnap. A csóva mindössze annyit változott, hogy egy kissé hátrahajlott és egy kissé megkeskenyedett, de fénye jóformán változatlan maradt. Nem lehet feltételezni a csillagászok véleménye szerint, hogy a Föld már áthaladt az üstökös csóváján.

Fiuméből jelentik, hogy az ottani postahivatalban megfigyelték az üstökös hatását. Meg-

figyelték, hogy d. u. 4 óra 55 perckor a 100 voltos áram a táviróvezetékben egyszerre 50 voltosra gyengült. A telefonon semmi rendellenesség nem mutatkozott.

Berlinből, Londonból és más városokból érkezett táviratok szerint a Földnek az üstökös csóváján való áthaladása semmi rendellenességet nem idézett elő.

Solymossy Lajos programbeszéde.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 17.

A napokban irtunk arról, hogy Solymossy Lajos báró, a borosjenői kerület népszerű munkapárti jelöltje Csermőn programbeszédet mondott. A szép beszédből most a következőket közöljük:

— Mikor 1904-ben Tisza István gróf javajlatára a király feloszlatta az országgyűlést, a feloszlata megelőzőleg évetig dult a képviselőházban az obstrukció, mely obstrukció megbenitott minden működést, minden alkotást, lehetetlenné tette a többségnek érvényesülését, mely többségi érvényesülés az alkotmányosság alapja, kiinduló pontja. Az obstrukciót vitte a képviselőház kisebbsége a legnagyobb féktelenségek közepett, felhasználva a házszabályoknak olyan rendelkezéseit, mely rendelkezéseknek célja aggodalmas időkben a kisebbségnek védelme lett volna a hatalom felülkerekedő többségi erőszakoskodások ellenében. Csodák csodája, az idők folyamán kialakult és diadalra jutott azon felfogás, hogy a többség sértette meg az alkotmányosságot, mikor azon nevezetes november 18-án szavazati jogát gyakorolta — s kiadott a jelszó, hogy el kell szepíteni azt a többséget, mely csak bitorolva évtizedeken át a hatalmat az ország ügyeinek vezetésében — nehogy veszedelembé döntessék az országot s ki legyen szolgáltatva Ausztriának s az uralkodó háznak. A kiadott jelszó visszhangra talált az egész országban és az 1905. évben megtartott téli választáson megbuktatta a szabadelvű pártot. Ezután még vagy ötnegyed évig vezette a szabadelvűpárt az ország ügyeit csonka hatalommal, míg végre bizonyos húzavona után a többségre jutott ellenzék nagy népszerűségű vezérferfiak és haza „megmentői” az uralkodónak behódoltak és Bécsben a királylyal kötött úgynevezett paktum alapján vállalták a bukott párt feladatainak teljesítését és átvették a kormányt. 1906. májusában új választások következtek, melyeken az ellenzék diadala teljes lett, a 48-as függetlenségi párt olaszban jött az országba, aminőt még álmodni sem reményltek.

Hogy ezután mik következtek, mi mindent vitt végbe az új kormány, az a nagy nemzeti kormány az élén, elmondani feleslegesnek tartom, önök közül számosan talán jobban tudják, mint én, mert jobban figyelemmel kísérték, de annyit konstátálok, hogy akarata ellenére teljesített olyanokat, amit nem akart és amik miatt harcba vitte a nemzetet és az országot, — s nem vitt ki olyat, amire vállalkozott s amit ígért. — Most azonban fátyolt vetek a múltra, nem akarok recriminációkba bocsátkozni olyan események felett, melyeket megváltoztatni nem lehet, amelyekből csak tanulságot lehet levonni; bár nem hallgatom el azon körülményt, hogy az új kormány párt fel emelte a kvótát, nagyobb százalékkal, mint Ausztria tőlünk megelőzőleg kívánta; az országos költségeket 365 és fél millióval szaporította és hozott egy olyan muokásbiztosító törvényt, mely aránytalanul nagyobb terhet ró a munkaadóra, mint a mennyi előnyt nyújt a munkásoknak.

A történelem tanúsága szerint, sokszor volt már az ország veszedelmes helyzetben, de a magyarok Istene megmentette az elpusztulástól; én most is bízom a jövőben, hogy el fog következni egy korszak, mely hivatva lesz jóvá tenni egy nemzedék által elkövetett hibákat. Ezen korszaknak küszöbén állunk ma, telve a remény sugarával, hogy helyrehozzassanak mindazok a rombolások, melyeket a háznak letűnt mentői és nemtői 4 és fél éven át véghezvittek. Az új korszaknak újraalkotó eszköze

gyanánt áll előttem a nemzeti munkapárt, mely magára vállalta egy békés nemzeti munka bevezetését és folytatását. Ezen párt munkásul szegődtem én is, hogy feláldozzam kényelmeimet, csakély erőmmel és tudásommal hozzájáruljak én is egy új nemzeti szellem ébresztéséhez és kivégzem a magam részét egy békés, hazafias, erőt adó és erőt gyújtó nemzeti munkából. Rendíthetetlen hűve vagyok a 67-es kiegyezési törvényeknek. Amiért egyes jogok, mint a külön vámtérület, a különálló magyar bank felállításának joga az 1867. XII. t. cikkben részünkre biztosítva vannak, nem jogaim arra, hogy ezeknek felállítását elhamarkodva követeljük.

Ezeknek felállítását vagy olyanok követelik, kik egyéni hűségüket, vagy érdeküket akarják a nemzet többségének kárára kielégíteni, vagy a közönséget a verseny kizárásával megsarcolni, avagy olyanok, akik nem bírnak józan belátással az iránt, hogy mi jó a nemzetnek s mi nem válik a javára.

Midőn a jelenlegi kormány megalakulása után, a Ház elnapolásának és feloszlásának kérdésével foglalkozott, ezen szándékát több oldalról törvénytelennek hirdették. Ismételve törvényeinknek a házfeloszlásra vonatkozó intézkedéseit, azonnal tisztában voltam azok gondolatának háttérrel, akik törvényteleniséget hangoztattak. A legnagyobb jezsuitizmus nyilatkozik meg ezeknek felfogásában, hisz mindenki tudja, hogy a kormánynak kötelessége a költségvetést idejében előterjeszténi, az országgyűlésnek pedig kötelessége az ország kormányzatát és védelmi szükségleteiről a kellő időben gondoskodni, különben törvénytelenül jár el. Ha már most sem a kormány, sem a törvényhozás kötelességének szándékosan nem tesz eleget, ezzel határozottan a felség feloszlási jogának kijátszására törekszik és meg is akadályozhatná a feloszlást, mindaddig, míg a Ház többsége szétmenni nem akar. vagy a rendes ciklus le nem jár. Enn úgy az elnapolást, mint a feloszlást, a fennforgott körülmények között indokoltak, alkotmányosnak és a törvénynyel nem ellenkezőnek tartottam, különösen egy oly országgyűlést, mely munkaképtelen volt dolgozni nem akart.

Amint már a napokban megírtuk, Solymossy báró a választójog kiterjesztését — bizonyos határokon belül — szükségesnek tartja.

— Határozott álláspontot azonban — mondta — egyelőre nem akarok elfoglalni mindaddig, míg a tervezet az maga elfoglásában nem iddrem. Házszabálymódosítás nélkül munkaképes parlamentet nem képelek és nem is hiszem, hogy akadjon az országnak józanul gondolkozó fia, a ki kész évente milliókat áldozni egy országgyűlésért, mely nem dolgozik, hanem rakoncátlan kedvtöltésben pazarolja az ország drága idejét. Az elsö, gyors közgazgatásunk és igazságszolgáltatásunk, takarékos államháztartásunk, hogy ezek keretében minden polgár erőt és vagyont gyűjtsön, mert azt tartom az igazi függetlenségi politikának, nem pedig káros intézmények erőszakolását az országra. Azzal zárom szavaimat, vajha az önzetlen tiszta szándék, mely engem önök elé vezetett, velem egyenlő mértékben töltene el minden hazafi lelkét és szívét, hogy közösen, egyesült erővel dolgozhassunk a haza előmenetelén és adja Isten, hogy a zászló, melyre fohászatot feletem, diadallal kerüljön ki a kerület urnájából.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Elítelték a pióca bankárt.

Távirati tudósítás.

Arad, május 19.

A budapesti büntető törvényszéknek dr. Tholt bíró elnöklésével ítélkező tanácsa ma reggel 9 órakor hirdette ki nyolc napig tartó főtárgyalás után a 116 rendbeli család és 22 rendbeli magánokirathamisítással vádolt szélhámos kölcsönkövetítő Meller L. Egyed bűnpörében hozott ítéletét. A törvényszék bűnösnek mondotta ki, Meller L. Egyedet 98 rendbeli csalásban és 22 rendbeli magánokirathamisítás helyett egy rendbeli hűlen kezelés bűntettében mint bűnségeit és ezért összébűntetésül három évi börtönrre, harmincnégyszer

40—40 korona és hatvannégyezer 20—20 korona pénzbüntetésre ítélte, amelyek nemfizetés esetén harminnégyezer két-két napi, illetve hatvannégyezer egy-egy napi további börtönbüntetésre változtathatók át. Tizen-nyolc családi esetben a bíróság felmentette a vádlottat az ellene emelt vád alól. A Reiner, Gebbert és Chall erlangeni cég kárára elkövetett huszonkét rendbeli magánokirathamisítás helyett a büntetőtörvényszék hűtlen kezelés büntetésében, mint bűnrészt monda ki a vádlottat bűnösnek. Az ítélet megokolása szerint Meller bűnösségét meg kellett állapítani, mert kölcsönközvetítő irodájának megalapításával nem az volt a célja, hogy a hozzá fordulóknak kölcsönt szerezzen, hanem hogy ezektől a maga részére előlegeket csaljon ki. Megállapította a bíróság, hogy 1868 kölcsönkérő közül csakis 68-an kaptak kölcsönt Meller közvetítésével. Az ügyész a csalások alól való felmentésben megnyugodott, ellenben semmisségi panaszt jelentett be azért, mert a bíróság a huszonkét rendbeli magánokirathamisítás helyett csak hűtlen kezelés büntetésben való bűnrészséget állapított meg. Kérte az ítélet súlyosbítását. Felebbezett a vádlott is. A büntető törvényszék Mellert vizsgálati fogságban továbbra is megtartotta.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, május 19

Amerika 1-el olcsóbb. Kínát korlátozt, vételkedv gyenge, 3 ezer mm. 5—10 fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Tengeri 1910. májusra	5.55—5.56	5.54—5.55
Busa 1910. októberre	9.90—9.91	9.96—9.97
Busa 1910. májusra	11.50—11.81	11.70—11.71
Rosa 1910. októberre	7.56—7.57	7.59—7.60
Zab 1910. októberre	6.43—6.44	6.44—6.45

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Május 18. —

Magyar aranyárjádék 4%	114.—
Magyar koronajárjádék 4%	92.25
Magyar koronajárjádék 4½%	82.75
Magy. földteherm. kötvény 4%	93.40
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyeresémsorsorjádék kölcsön	227.—
Tiszasszab. és szegedi sorjegy kölcsön	158.—
Osztrák járadék papírban	94.25
Osztrák járadék ezüstben	98.10
Osztrák járadék aranyban	116.80
Osztrák koronajárjádék 4%	94.20
1860. évi osztrák államsorjegy	172.—
Osztrák-magyar bankrészevény	17.70
Magyar hitelbank-részevény	830.—
Osztrák hitelintézeti részevény	663.50
Osztr.-magy. államvasuti részevény	756.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.06
Német birodalmi marka	117.52½
London vista	240.87½
Páris vista	95.35—
20 márkás arany	23.50

Budapesti kőbányai sertéskezeskedelelem.

— Május 19. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm felüli súlyban 164—166 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 164—166 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 170—174 fillérig.

Sertéselészett: május hó 16. napján volt kényszerű 32706 darab, május 17. napján felhajtott 609 darab, május 17. napján elszállított 497 darab, május 18. napjára maradt készletben: 32,818 darab.

A hízott sertés szét irányzata élénk.

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. május 19.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj ...	10.60—10.70
76 " " " " " " " "	10.70—11.80
77 " " " " " " " "	10.80—10.90
78 " " " " " " " "	10.90—11.00

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj... ..	10.45—10.50
Rozs uj... ..	7.15—7.20
Árpa uj... ..	5.50—5.60
Zab uj... ..	6.25—6.30
Tengeri régi... ..	5.40—5.50

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bárd Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. május 20-án, péntek:

1. Szerelmből bandita. Humoros. — 2. Szappanbuborék. Dráma. — 3. Pál szönyeget lop. Komikus. — 4. Roosevelt Egyiptomban. Látványosság. — 5. Eneklő poéta. Humoros. — 6. Judith. Színes dráma. — 7. Tarri, az adószedő kutyája. Elettép. — 8. Tévedés. Komikus. — 9. Halley üstökös. Szenzációs mozgófénykép.

Előadások délután 6 és fél órától kezdve.

Helyárak: I-ő hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.

Limbbeck János és fia

első magy. kir. szab. ércokoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület Városi és megyei telefon: 93.

Özv. Horváth Henrikné szül. Joanovits Julia a maga, úgy az alulírottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatja forrón szeretett és felejtethetetlen jó férje, illetve testvér, nagybácsi, unokatestvér, nevelő apa és rokon

HORVÁTH HENRIK

nyug. főgimnáziumi tanár és akadémiai festő,

f. évi május hó 18-án d. u. 6 órakor, életének 70-ik és boldog házasságuk 12-ik évében történt jobblétre szenderült.

A boldogult földi maradványai május hó 20-án, d. u. 5 órakor fognak Balázs Ferenc-utca 5-ik számú házban a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a felső temetőben lévő családi sírkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért május hó 21-én d. e. 9 órakor fog a főt. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

ÁLDOTT LEGYEN EMLÉKE!

Arad, 1910. május hó 19-én.

Özv. Mihály Józsefné szül. Horváth Katalin, Horváth Vince, testvérel. Czeizel János és neje szül. Joanovits Julia, Mártics István és neje szül. Balázs Hermin, nevelt gyermekei. Székely Károly és neje szül. Mihály Giza, Mihályi Gyula és neje szül. Mihály Margit, Sallay Dezső, unokaöccsei és hugai. Horváth János, Horváth Ignác, Scheibel József, unokatestvérei.

2244

Limbbeck János és fia

első magy. kir. szab. ércokoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Walkó István, Lajos, Riza és férje Jankó Gyula, gyermekei, illetve veje, nemkülömben unokái Barthel György és Jankó Gyuliska, szomorodott szívvel jelentik szeretett édes anyjuk, illetve anyós, nagymama és rokon

Özv. Walkó Károlyné,

szül. Komlóssy Mária urnőnek,

f. é. május hó 18-án, esteli 9 órakor, életének 73-ik évében történt jobblétre szenderült.

A boldogult földi maradványai május hó 20-án d. u. 3 órakor fognak Kiss Ernő-utca 3-ik számú házban a róm. kat. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a felső temetőben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért május hó 24-én d. e. 10 órakor fog a főt. minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Áldott legyen emléke!

Arad, 1910. május hó 19-én. 2243

258—1910. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kisjenői kir. járásbírósnak 1910. évi V. 498. számú végzése következtében Dr. Szkalák Gyula ügyvéd által képviselt Bíró Bálint javára 149 K. 30 f. s jár. erejéig 1910. évi április hó 14-én fogatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 2980 koronára becsült következő ingóságok, u. m. lovak, tehén, butor stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbírósnak 1910. évi V. sp. 267. sz. végzése folytán 149 kor. 30 fill. tőkekövetelés és eddig összesen 57 K. 40 f.-ben bírósági már megállapított költségek erejéig Erdőhegyen leendő megtartására az 1910. évi május hó 27-ik napjának d. u. 1/3 órája határidőül kitűztik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenő, 1910. évi május hó 13. napján.

Balassa,

2238 kir. bír. végrehajtó.

Rendkívüli olcsó árakban árusítunk
férfi öltöny, felöltő és fiu ruhákra tiszta gyapju szöveteket.

LEICHNER és FLEISCHER Arad, Szabadság-tér 17. — Telefon 475. szám.
Kizárólagos posztó gyári raktár. 1166

Legjobb és legolcsóbb forrás.

Kizárólagos

kávé

tea és rum

üzlet.

ATLANTIKA KÁVÉ és TEA
BEHOZATALVillanyüzemű kávépörkölőn (legújabb rendszer)
minden órában friss pörkölés.

ARAD, Andrássy-tér 20., sz. szemben a megyeházzal.

Szakszerű, példásan tiszta kezelés.

Városi és megyei telefon 600. sz.

Széktúrdés házhoz és vidékre.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a Hajós-féle Anagallin használata által, nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű. Ára egy üvegnek utasítással együtt 70 fillér. 421

Láb és kézizzadás

azonnal és teljesen elmúlik ha az izzadó részeket „Peppo“-val ec-eteljük. A mirigyeket kiszáritja, a váladékot megszünteti és tökéletesen szagtalanítja. — Egy üveg ára utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtása a legmegfelelőbb módon és teljesen „Phenolsav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, a polosának még a petéit is kiirtja. Szaga nem kellemetlen s kezelése rendkívül egyszerű. Egy üveg ára 70 fillér.

Hajvesztő

„Depilor“. E csodahatású szerrel minden oly helyről, ahol a hajnövesz alkalmatlan, mint az arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ára utasítással együtt 1 korona.

Ideális

legjobb, legtartósabb gummi óvszer a „NITER“. A világ legjobb preservativa. — 6 darab egy eredeti dobozban 2 korona.

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban ARAD,
Andrássy-tér 22. sz.
a megyeházzal szemben. —

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

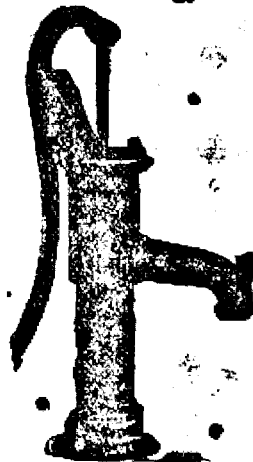
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyári áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok azonnal továbbíttatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működésért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közöseknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működésért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű beütemezett gummirozszt kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz

megvette.
alakítva és
zetem. — An.
szíves tudomás.
értesitem továbbá
séget, hogy Guttman.
letében eltöltött 10 év.
és ösmeretségem által
kellemes helyzetben vagyok
mindenkor a legjobb minőségű
a legolcsóbb árért s legfigyelemes
kiszolgálás mellett bocsájthatom.
igen tisztelt vevőim rendelkezé-
sére, hogy ezáltal is a legnagyobb
megelégedést kiérdemeljem.

Szíves pártfogást kér kész szol-
gálatlalt 2182

Stein-Mór,

fűszerkereskedő.

Egy, idáig csakis or-
szágghirű gyárakban mű-
ködő józan, jobb megje-
lenésű ker. gépész, ki
minden szükséges vizs-
gákkal bir, családi okok
miatt Aradon keres
csakis elsőrendű gyárak-
ban állást.

Kisebb gyárakhoz csakis
mint

üzemvezető-gépész

menne el. Állását jun. 1-én
foglalná el. Levélbeni ajánla-
tok közvetítését Hoffmann ur
U-vár-utca 2. szám alatt szí-
vességből eszközli. 2176

Értesítés!

Van szerencsém igen tisztelt
vevőimet és az urihölgy közönséget
értesíteni, hogy Arad, Zrínyi-
utcában Amtmann M.-né cég alatt

női kalap divattermemet

személyes vezetésem alatt
megnyitottam.

Legújabb divatu tavaszi modell
kalapjaim megérkeztek, igen kérem
szíves további pártfogásukat.

1075 Tisztelettel

Amtmann M.

női kalap divatterem.

Gyászkalap állandóan raktáron.

Új fényképészeti műintézet.

A n. é. közönség szíves tudomására hozzuk,
hogy a

Szabadság-tér 16. sz. a. (Domány-palota)

a teljesen újonnan berendezett drezdai fényké-

pészeti kiállításon kitüntetett és gépekkel fel-
szerelt

fényképészeti műintézetet

nyitottunk.

Hosszu évek során szerzett tapasztalataink,
melyet helyben Weisz Hugó ur, valamint Német-

ország u. m. Berlin, Stettin, Boroszló stb. na-
gyobb műintézeteiben szereztünk, biztosítja
munkánk kiválóságát. 1646

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását
kérve, maradtunk

kiváló tisztelettel

Stojkovits és Békés

135.

ELLER I.

ékszerész.

Zsebórák

és VALÓDI

ezüstárak

nagy raktára.

ARAD,

Andrássy-tér 14.

Czipész-üzlet áthelyezés!

Van szerencsém az igen tisztelt vevőimet és a nagyközönséget értesíteni, hogy régi jóhírnévnek örövendő 998

cipészüzletemet

szemben Kossuth-utca 8. sz. alá helyezem át, hol is a mai kor igényeinek teljesen újonnan rendezem be.

Főtörekvésem, hogy saját készítményű legdivatosabb női, férfi és gyermek-cipőimmel legjutányosabb árak mellett igen tisztelt vevőimet kielégítek.

Szíves pártfogást kér, kitűnő tisztelettel

Czernóczky Mihály,

uri és női cipész.

Fél munka!

Kétszeres eredmény!

Dr. Oetker

sütőporának

használatánál ezek a legszembetűnőbb előnyök: dr. Oetker receptje szerint a tészta sokkal könnyebben dagasztódik a 1 óra múlva előtűnik áll a szépen kelt, illatos sült kuglóf.

Az összes tészták nagyobbak, ritkábbak és könnyebben emészthetők dr. Oetker sütőporának alkalmazása mellett.

Egyszeri kísérlet állandó használatra vezet.

Dr. Oetker készítményét minden süti és gyarmatára illetően kaphatók. 205

Tisztelettel értesítem a tisztelt vevőimet és a nagyközönséget, hogy

rőtös üzletemet

TÖKÖLY-TÉR 7. (Forrai-utca sarkán)

helyeztem át,

hol a rövidáru és kész női ruha cikkeimet mélyen leszállított árkban kiárusítom. Szíves látogatást kér

Telefon 715.

HOROVITZ E.

Fontos tudni, hogy

lakásváltoztatás

alkalmából a

Raport

fém tisztító szer nem nélkülözhető.

RAPORT: tisztít ajtó, ablak, kilincseket és mindennemű fém-tárgyakat, gyertyatartókat, villany- és légszusz-lustereket, ezüst és aranytárgyakat.

Magyar gyártmány.

Kapható

minden jobb üzletben.

Vojtek és Weisz

gyógyáru nagykereskedés

— ARADON. —

PETROSAFROL

Bevált készítmény a hajnöves előmozdítására, a fejbőr erősítésére, hajhullás és korpaképződés megakadályozására.

A Petrosafroltól a haj selyempuha, rugganyos lesz.

ÁRA 1 KORONA.

6 üveget ingyen láda és csomagolásban bérmentve küld

FÖLDES KELEMEN

gyógyszertára ARAD.

Minden üveghez részletes utmutatás van mellékelve miként használandó e készítmény és miként ápoljuk hajunkat, hogy az egészséges szép s tömör legyen.

A készítmény ártalmatlanságáért teljes garanciát vállalok.

Új üzlet!

Van szerencsénk a n. é. közönséggel és a nagyrabecsült vevőinkkel tudatni, hogy az eddigi kárpitos üzletünket meg-nagyobbítva, a mai kor minden igényéhez képest a legújabb stílus szerint egy

butorraktárt

nyitottunk

Forray-utcai gr. Hunyadi-féle házban.

Kész függönyök!

Tudatjuk egyszersmind, hogy minden néven nevezendő asztalos- és kárpitos butort, ugymint háló-, ebédlő-, salon- és férfi szobát raktáron tartunk és rajz után rendelésre készítünk. Kérve irántunk tanúsított bizalmát nagyrabecsült vevőinktől, mely 34 éves, továbbra részünkre fenntartani és rendelkezéseikkel bennünket szerencsétlen szívesek volnának.

Kész szolgálattal

1988

Berán Antal és Fia

butor raktárosok

Városi és megyei telefon 132. szám.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Arad legrégibb kerékpár, varrógép raktára és javító műhelye.

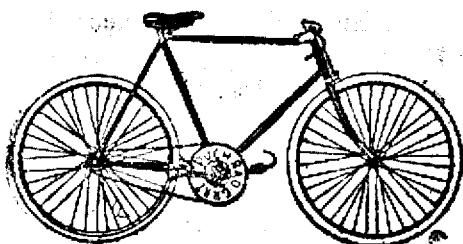
Hammer Vilmos

műszerész

2106

Arad, Szabadság-tér 7. Telefon sz. 96.

Nagy bevásárlás folytán rendkívül olcsón ajánlom elősmert elsőrendű gyártmányu Eredeti „PUCH” kerékpárokat.

Reitholfer, Exelsior, Kontinental pneumaticot Egyedüli képriset a „PFAFF” varrógépekből családi és ipari célokra. Nagy szakszerű javító műhely.

Szép, szebb, legszebb lesz az a hölgy

a ki a világhírű Hajós-féle

ARADI IBOLYA-CREMÉT

használja.

431

Varázsszerű gyorsan tüntet el szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget és mindennemű arctisztatlanságot.

Minden hölgy, a ki e csodacremet csak egyszer használja, elvan ragadtatva annak kitűnő hatásától.

Ára egy tégelynek 1 kor. Dupla tégely ára 2 kor.

Lealkalmasan emberek utánzásától óvakodjék. A bevásárlásnál csakis „Hajós-féle ARADI IBOLYA-CREMÉT” tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél: HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában Arad, Andrassy-tér 22. a megyeházzal szemben.

Továbbá: Földes Kelemen, Ring Lajos, Vojtek Kálmán urak gyógyszer-tárában, Vojtek és Weisz, Hánzu Nesztor urak drogueriájában. Petrozány: Keszler Jakab urnak.

Gőzművelés

Nagyobb területek szántását kétgéprendszerű 20 névleges lóerejű új gőzekével, épüget mélyrigolozásokat szőlő, spárga stb. telepítésekhez előhántós gőzrigol-ekével igen kedvező feltételek mellett elvállal **Ortutay Gyula** bélamajori gazdasága Mezőkovácsháza (Csanád-m.) 1713

Ujjonnan berendezett üzletemben

a legújabb divatu I. Hükel és Böhm-féle legkötönybb minőségű valódi nyulszőrből és saját készítményű

Tavaszi és Nyári kalapjaimból

nagyválasztéku raktárt tartok.

Női model szalmakalapok nagy raktár.

Ugyisint panama és más kalapok festését, javítását és tisztítását jutányos áron elfogadom, cilinderek vasalását azonnal eszközölöm.

A t. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Bittenbinder Konrád

Arad Deák Ferencz-utca 24. sz.

Kellemes ajándék

Alcohol mentes illatszerek.

Üvege 2 korona 50 fillér.

A zárt szoba levegőjének felfrissítésére legjobb a

fenyő-illat.

A fenyő erdő illatát hűen visszaadja. 1 üveg 1 kor. 20 f.

Az arc szépségét előmozdítjuk, a bőrt üdévő, bársonysimává tesszük **Rozsnyay**

„Szeráj arckenőcse”

használatával. Egy kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1 K. 40 f.

Kitűnő minőségű fehér asztali bor.

Líterje 60 fillér.

Pompás ménesvidéki vörös asztali bor.

Líterje 1 korona 20 fillér.

Kapható

Rozsnyay Mátvás

gyógyszer-tárában

411

Arad, Szabadság-tér.

A n. é. közönség szives értesítéseül!

Van szerencsém a t. vevőközönség szives figyelmét fölhívni a dusan berendezett

óra- és ékszer-üzletemre.

Nagy választék a legszebb és legpontosabban járó ingaórák, ébresztők, arany és ezüst férf- és női zsebórák, továbbá a legdivatosabb gyűrűk, úgy aranyban, mint ezüstben.

Törött aranyat és ezüstöt napi árfolyam szerint veszek!

Javítások pontosan eszközöltetnek!

Tekintve azon körülményt, hogy én a külföld valamennyi nagyobb városát beutaztam s különös szakképzettséget szereztem e téren magamnak, úgy, hogy több ízben saját készítményeim után ki lettem tüntetve. Annál is inkább bátor- dom a m. t. közönséget tiszteletteljesen fölkérni, hogy szivesked-

jenek egy próbavásárlás megejtése céljából hozzám befáradni és megvagyok róla győződve, hogy állandó vevőim fognak maradni.

Midőn szolgálataimat a m. t. vevőközönségnek rendelkezésükre bocsátom, igen szépen kérem engem szives jóindulatába és pártfo- gásába venni.

Főtörökvésem lesz mélyen tisztelt vevőimet a legjobban és legpontosabban kiszolgálni, hogy szives megbízásukat kiérdemeljem.

Kiváló tisztelettel

2191

Brandes D.

chronometer (specialista) műórás.

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

Katolikus templommal szemben.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kaszinók, vendéglősök és magánosoknak a **legjobb minőségű** 2007

gyertyánfa-bábukat

és I-ső osztályu

lygnum-sanktum tekegolyókat

b. figyelmébe ajánlja

Bauer Gyula

Arad, Andrassy-tér, Minorita-palota.

Házmesteri

állást keres fiatal házaspár. A férfi a kőműves mesterséget érti. Cím Kiss Ernő-utca 5. 2239

Szatócsüzet

jóforgalmu körrel elutazás miatt azonnal átadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2240

Nős, fiatal kereskedő

2000 korona óvadékkal raktárnoki, felügyelői, pénztárnoki, vagy más bizalmi állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 2242

Olcsó divat album.

Tavaszi, nyári saison Blous, alj, Costüm, kabát minták. Ára 60 fillér Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. Telefno: 517. sz. 167

Uraságokhoz

ajánlkozik parádés kocsisnak java-korabeli férfi, a ki négyes fogatot is hajt, kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik. Felesége szintén hosszú időig főrangú családoknál mint szakácsné volt alkalmazva, kitűnően ért mindenhez. A férfi szintén használható nemcsak mint kocsis, hanem szobainas és vadász is. Cím a kiadóhivatalban. 2230

Ábiak redőt

minden kivitelben olcsó árban szállit Eisele János, a zöld papagályhoz. 2019

Lakás!

A Szt.-Pál-utca 3. számú házban az első emeleten levő 8 utcai szoba és alkoból álló lakás november hó 1 től, esetleg már július hó 1-től kiadó. Bővebbet a háztulajdonosnál, a házban. 2219

Modern kredenc

eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2223

Házi kötőgép

azonnal eladó. Cím a kiadóban. 2224

Anglen institutrice

arrivé retour de Paris donne ou recoit lessons et conversations. Bureaux „Sur.” 2225

Rövid zongorát

megvételre keresek. Wigder, Csernovits Péter-utca 10. 2236

Rölsche

szerellem az évek világában. Annak fejlődéstörténete és vándorutja. 8 kötet, füzve 18 kor., kötve 24 kor. Az I. kötet fejezeteiből: A szerelem erősebb mint a halál. Mysterium. Szerelem a föld őskorában. Ösnemzés. A törpék világa stb. Kapható Kerpel Izsó könyvkereskedésében, Aradon, Andrassy-tér 20. Telefon 385. sz. 525

2 modern sarokház

eladó. Egyik 12, a másik 14 ezer korona. Vételhez az egyikhez 2. a másikhoz 3000 K. szükségeltetik. Cím a kiadóhivatalban. 1596

Modernül berendezett

parkettás butorozott szoba kishozbával, villanyvilágítással, fűdőszoza, esetleg zongora használatlaltal is, katonatiszt részére igen alkalmas, azonnal kiadó Petőfi-utca 10. I. emelet. Ertekezhetni Horovitz-cégnél, Forrai-utca sarok. Telefon 715. 2064

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 2'40. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Modern, szolid

jégszekrények

hentesek, mészárosok, vendéglősök és magánháztartások részére legjutányosabban szerezhetők be

Husserl Manó

jégszekrénygyárban 2081

Arad, Szt.-Pál-u. 11. Telefon 348.

Különlegesség

szénasv és légnyomású sörkímélő szekrényekben

ÉRTESÍTÉS!

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az **Arad, Andrassy-tér 20. szám alatt** levő

temesvári első nap és esernyőgyár

vezetését füző különlegességekkel egybekötve átvettem.

Főtörékvésem lesz, hogy az igen tisztelt vásárló közönség legmesszebb menő igényeit is szolid és figyelmes kiszolgálással mindenkor legjobban kielégíteni. 2245

Szíves pártfogást kér, kitűnő tisztelettel

Varga D. Dani.

Uj üzlet.

Van szerencsém a n. é. vevőközönséget értesíteni, hogy a

Szabadság-tér és Hunyadi-utca sarkán

(a volt Färber-féle füszerüzlet helyiségében)

**rőfös, női konfekció és divatáru
üzletet nyitottam,**

hol is a legszolidabb kiszolgálás és olcsó árban, a legujabb divat szerint ugy kész, mint mérték szerinti megrendelések a legnagyobb pontossággal teljesítettnek. Kérem a mélyen tisztelt közönség szives pártfogását.

Tisztelettel.

WITTENBERGER HERMANNÉ,

ARAD, Szabadság-tér (Müncz-ház.)

Uj üzlet.